



4

JULIJ 1967



**LOVEC**

GLASILO LOVSKE ZVEZE SLOVENIJE

# VSEBINA

Občni zbor Lovske zveze Slovenije	
– France Cvenkel . . . . .	98
Osnetek zakona o spremembah in dopolnitvah temeljnega zakona o lovstvu – Ing. Vlado Jenko	101
Julij – Slavko Kovač . . . . .	103
Rdeče pike – Mirko Lamprecht . . . . .	103
Bolezni divjadi v Sloveniji – Prof. dr. Stane Valentinčič . . . . .	106
Po krvnem sledu za medvedom – Anton Ožbolt . . . . .	109
Samo ena . . . . . – Ivan Drobne . . . . .	113
Po lovskem svetu . . . . .	114
Divji puran . . . . .	114
Iz lovskega oprtnika . . . . .	117
Učinek krogle – Ing. Mirko Šušteršič . . . . .	118
Za človeški odnos do živali – Janka Perat . . . . .	119
Kateri predpis ščiti sove? – France Cvenkel . . . . .	120
Mladi pišejo . . . . .	120
Iz lovske organizacije . . . . .	121
Jubilanti . . . . .	122
Umrli . . . . .	123
Lovska kinologija . . . . .	124
Šaljive . . . . .	128

«LOVCA» izdaja Lovska zveza Slovenije, Ljubljana, Zupančičeva 9. – Odgovorni urednik Ivan Ferlež. Urednika: France Cvenkel, ing. Mirko Šušteršič. Vse gradivo za objavo pošiljajte Uredništvu Lovca, Ljubljana, Zupančičeva ulica 9 (soba 7), poštni predal 505, telefon 21-245. – Rokopisov in fotografij ne vračamo. – Mali oglasi in objave: do 15 besed 3 N din, od 15 do 25 besed 4 N din, od 25 do 35 besed 5 N dinarjev. Hkrati z naročilom jih je treba tudi plačati. Žiro račun Lovske zveze Slovenije: 501-8-47/1. – Tiskala in kliseje izdelala Tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani.

Tovarna



Celje

## PRIPOROČA SVOJE KVALITETNE PROIZVODE ZA:

- PISARNE
- ŠOLE
- GOSPODINJSTVA

## ZAŠČITNI ZNAK AERO – ZNAK KVALITETE!

**Lovske družine! – Vsak pridoljeni oglas za »Lovca« je tudi dohodek v vašo blagajno. – Zato ponovno preberite objavo v »Lovcu« št. 1/67, stran 22!**

## MALI OGLASI

V prepariranje sprejemam uplenjeno divjad vseh vrst in opravljam tudi druga preparatorska dela. Preparator Tone Hafner, Kranj, Stražišče, Skofjeloška c. 37/a.

Kupimo braka jazbečarja in hanoveranskega krvoslédnika, 7 tednov starega ali starejšega, z rodovnikom. Lovska družina Ruše.

Prodám odlično ohranjeno polrisanico brezpetelinko »SIMSON-SUHL« 8 × 57 JR/16, z vgrajenim strelnim daljnogledom 4×. Janko Vidič, Kočevje, Roška 70.

Prodám šestnajst tednov stare nemške kratkodlake ptičarje odličnih štaršev, Psarna »Murskosoboška«. Štefan Veron, Murska Sobota. Cankarjeva 13.

Prodám mlade ptičarje. Oče in mati imata telesno oceno prav dobro, na tekmi sta dosegla prvi mesti. Gabrijel Treul, Ljubljana, Na peči 14.

Prodám odlično ohranjeno trocevko 7 × 65 R – 16 × 16. Jože Hribar, Kamnik, Titov trg 11.

Prodám risanico kal. 7,9 z napročilcem in italijansko dvocevko-petelinko 16 × 16. Peter Vrhunc, Ljubljana, Krimška 15.

Prodám braka jazbečarja, 5 let, odlično ocenjenega, priporočljiv za plemenjaka in kupim psa istrijanca, starega 2–3 leta. Milan Pišek, Stara vas 91, p. Žiri.

Prodám nov lovski karabin Mavzer 8 × 57 IS in lovski dvogled 6 × 30. Juraj, Ljubljana, Vošnjakova 5/42.



# LOVEC

GLASILO LOVSKE ZVEZE SLOVENIJE

L. LETNIK

ŠT. 4

JULIJ - MALI SRPAN 1967

*Da bodo krmišča oskrbljena*

Foto V. Černe





Delovno predsedstvo: (od leve) Ivo Skerlovnik, Franjo Bulc, Rastko Bradaščka, Tine Remškar, Rado Pehaček

Foto »Slovenija«

## Občni zbor Lovske zveze Slovenije

V soboto, 17. junija, je bil v Ljubljani redni in hkrati tudi ustanovni občni zbor Lovske zveze Slovenije, ki ga je začel podpredsednik Tine Remškar. Dejal je, da naj bi bil ta zbor, ki se vrši v letu, ko slovenska lovska organizacija praznuje 60-letnico svojega obstoja, uspešen, da naj bi ob tej obletnici vsi slovenski lovci imeli pred očmi našo bogato lovsko tradicijo in da bi v reorganizirani lovski organizaciji tudi v bodoče uspešno premagovali težave ter razvijali strokovnost. Omenil je tudi dogodke na Srednjem vzhodu, zaradi katerih so naši ljudje zaskrbljeni, in v imenu Lovske zveze Slovenije izrazil vso podporo našemu političnemu in državnemu vodstvu.

Občnega zbora so se poleg 78 delegatov in 28 članov dosedanjega upravnega odbora udeležili tudi zastopniki drugih, sorodnih organizacij.

Lovsko zvezo Srbije je zastopal in pozdravil občni zbor njen predsednik Vuk Bajović. V imenu Turistične zveze Slovenije je čestital k jubileju in se zahvalil Lovski zvezi Slovenije za prispevek k raz-

voju turizma dr. Danilo Dougan. V imenu Centrale Gorske straže in Planinske zveze Slovenije je pozdravil občni zbor in apeliral na sodelovanje Tomaž Tomažin. Franjo Bulc je v imenu Kinološke zveze Slovenije izročil Lovski zvezi Slovenije ob jubileju Red za kinološke zasluge I. stopnje. Društvo ljubiteljev ptičarjev je zastopal Vladimir Pleničar, ki je LZS za 60-letnico izročil Plaketo društva, enako tudi uredništvu Lovca ob 50-letnici glasila. V imenu Kluba ljubiteljev jazbečarjev in terierjev je Lovski zvezi Slovenije čestital in izročil Zlati znak Teodor T. Drenig.

Predzadnji občni zbor LZS je bil 14. decembra 1963. Skladno s pravili LZS je sicer potekel mandat upravnemu odboru že konec lovskega leta 1955/56 in bi torej moral biti občni zbor že pred več kot letom dni. Toda vse naše lovske organizacije so se znašle v reorganizaciji v smislu novih zakonskih predpisov. Počakati so morale zlasti na sprejem republiškega zakona o lovstvu. S pristankom LD in LZ je bil podaljšan mandat tudi organom LZS, zato so bile v lovskih organizacijah lani namesto občnih zborov samo letne konference.

V obdobju med zadnjima občnima zboroma je delovala LZS že v bistveno novih pogojih. Njeni organi niso več posegali v vprašanja, ki so postala izključno domena lovskih družin samih in področnih zvez, pač pa so delovali za uresničevanje tistih nalog, ki so bile v skupnem interesu lovstva v naši republiki. Med takšne naloge je

spadala skrb za izdajanje našega glasila Lovec, saj brez njegove organizacijske vloge in njegovega prispevka pri večanju lovsko strokovnega znanja ne bi bil možen tak napredek, kakršnega so naše organizacije v preteklem obdobju dosegle. Dalje je LZS skrbela za vzdrževanje slovenskega lovskega muzeja v Bistri, ki je sicer še vedno skromen, vendar pa v okviru svojih možnosti pomaga pri strokovnem izobraževanju lovcev in povezuje lovstvo s širšo javnostjo. Posebno skrb so organi Zveze posvečali raziskovalni dejavnosti na območju lovstva, saj se povsod v svetu vse bolj uveljavlja spoznanje, da moramo tudi v lovstvu uvajati znanstvene in raziskovalne dejavnosti, če hočemo zagotoviti ugodnejše pogoje za ohranitev in gojitev divjadi ter preprečevanje škod po njej.

Upravni in izvršni odbor pa sta poleg rednih nalog opravljala tudi vrsto posebnih in izredno odgovornih nalog, povezanih s sprejemanjem novih zakonskih predpisov in z uvajanjem novih organizacijskih načel. LZS se je skupno z lovskimi zvezami drugih republik in Zvezo lovskih organizacij Jugoslavije v polni meri angažirala pri pripravah za sprejem temeljnega zakona o lovstvu. Z enotnim nastopom vseh lovskih organizacij Jugoslavije smo uspeli, da sprejeti zakon kljub nekaterim pomanjkljivostim vendarle omogoča nadaljnji, za družbo najsmotrnejši razvoj lovstva.

Pri pripravah za izdelavo novega republiškega zakona o lovstvu je bilo že od vsega začetka doseženo konstruktivno in plodno sodelovanje vseh zainteresiranih faktorjev. Prav tako konstruktivno je bilo tudi sodelovanje LZS s sekretariatom za gospodarstvo pri pripravah zakonskih predpisov, za katere je ta dobil pooblastilo z republiškim zakonom. Nadaljnji korak v pravni ureditvi poslovanja lovskih družin je pomenilo sklepanje pogodb med lovskimi družinami in občinami. Zato sta republiški sekretariat za gospodarstvo in LZS izdelala osnutek pogodbe o gospodarjenju z lovišči. Upravni in izvršni odbor LZS sta tudi ugotovila, da so potrebni samoupravni predpisi, ki naj urejajo delovanje znotraj lovskih družin, zato sta pripravila osnutek družinskih pravil.

Stari republiški zakon o lovstvu je določal obvezno članstvo družin v zvezah in zvez v LZS, medtem ko je v skladu z novimi predpisi medsebojno povezovanje stvar prostovoljne odločitve. Anketa, izvedena po družinah in področnih zvezah, je pokazala, da velika večina slovenskih lovcev meni, naj bodo tudi v bodoče družine povezane v področnih zvezah, te pa v LZS. Zaradi tega je upravni odbor LZS pripravil tudi osnutek pravil področne LZ. Le 7 družin še vztraja, da se ne včlanijo v področne zveze. Vse druge družine (401) pa so se vključile v zveze. Na novo so se ustanovile zveze No-



Delegati na občnem zboru

Foto »Slovenija«

trajska, Idrija, Ljutomer in Črnomelj, tako da je sedaj v Sloveniji 17 področnih zvez oz. zvez lovskih družin.

Po potrditvi zaključnega računa za lovsko leto 1966—67 in razrešnici upravnemu odboru ter drugim organom Zveze, je bil na dnevnem redu sprejem novih pravil Lovske zveze Slovenije. Izmed štirih amandmajev k pravilom je bil vsekakor bistven spreminjevalni predlog delegata pomurske lovske zveze. Predlagal je spremembo 19. in 21. člena, tako da naj bi se prispevki v sklad LZS odmerjali po članih in ne po bonitiranju, oz. se ni strinjal s cenami za divjad, po katerih se odmerja prispevek področnih zvez v sklad LZS. Podprl ga je delegat LZ Ptuj, češ da bonitiranje ne more biti več osnova za plačevanje prispevkov, ker so se ponekod življenjski pogoji za divjad bistveno spremenili, npr. Ptujsko polje v monokulture, nekatera tamkajšnja lovišča pa so zavoljo poplav izgubila tudi po 2000 ha površine. V nadaljnji razpravi je več delegatov zagovarjalo po upravnem odboru predlagano besedilo omenjenih členov in navajalo: že pred leti so se zastopniki vseh zvez zedinili, da je najpravišnje odmerjen prispevek v lovske sklade po dohodku iz lovišča, ne pa po članih, ker bi bile s tem prizadete lovske družine s številnimi člani in slabšimi lovišči; kvaliteta lovišča ni odvisna samo od sposobnosti članov-lovcev, temveč često v večji meri od dobrih naravnih pogojev; kmet plačuje davek po zemljišču, ne pa po številu družinskih članov; bonitiranje je bilo izvedeno po enakih kriterijih za vso Slovenijo in če ni bilo kje kaj v redu, naj bi lovske organizacije pravočasno poskrbele za korekturo; plačevanje v lovske sklade po članih tudi ne bi bilo v skladu s temeljnim zakonom o lovstvu, ki v 29. čl. predpisuje, da se morajo sredstva iz lovišč uporabiti za napredek lovstva. Občni zbor je potrdil, da je boniteta lovišč edino pravilna osnova za določanje prispevkov, vendar pa je kataster in bonitiranje treba strokovno revidirati. S tem v zvezi je treba tudi preveriti in event. tudi spremeniti cene divjadi, ki vplivajo na višino prispevkov v lovske sklade.

Zaradi zavrnitve spreminjevalnega predloga pomurskega delegata, je pomurska delegacija glasovala proti sprejemu novih pravil LZS in tudi izjavila, da pomurska zveza ne vstopa v Lovsko zvezo Slovenije. Občni zbor je z obžalovanjem vzel na znanje njihovo izjavo in izrazil željo, da naj njihova zveza na svojem izrednem občnem zboru ponovno pretrese to odločitev.

Glede inozemskega lovskega turizma je bilo rečeno, da je dosegel svoj vrh. V petih letih, od

1962/63 do 1966/67, so družine in zavodi za gojitev divjadi ter gojitvena lovišča v Sloveniji imeli od inozemskega lovskega turizma skupno 1 176 532 dolarjev dohodkov. Lovske družine so v lov. letu 1962/63 pridobile 50 440 dolarjev, v lov. letu 1966/67 pa 212 234, po indeksu so se jim v petih letih torej dvignili dohodki od 100 na 421. Zavodi za gojitev divjadi in gojitvena lovišča pa so v lov. letu 1962/63 imeli 61 956 dolarjev dohodkov, v lov. letu 1966/67 pa 176 305, po indeksu so se jim v petih letih dvignili dohodki od 100 le na 286. Komisija za lovski turizem pri LZS je v svojem poročilu zaključila, da so se LD aktivno vključile v inozemski lovski turizem, da so se zavodi za gojitev divjadi skoraj izključno preusmerili v inozemski lovski turizem in da lovskega turizma za domače lovce skoraj ni ter da se v zadnjem času pri nekaterih organizacijah pojavljajo oblike lovskega turizma, ki nosijo elemente zakupniškega lova, kjer se kot »zakupniki« pojavljajo tujci. Delegati so izrazili mnenje, da je lovski turizem treba razvijati le v mejah možnosti. Pri tem se je treba zavedati, da divjad ni proizvod tovarne in da previsok odstrel samo v enem letu lahko več naslednjih let škoduje tudi lovskega turizmu samemu. Glede cen bi bilo treba zavzeti enotno stališče. Napačno je pričakovati, da pomeni lovstvo — prav tako pa tudi inozemski lovski turizem — perspektivno gospodarsko panogo. Dalje je napačno mnenje, da je z odstopom lovišča tujcem lov lahko rentabilen.

Ena izmed bodočih nalog LZS in področnih zvez bo tudi razčiščenje odnosov z nekaterimi občinskimi skupščinami, ki si lastijo pravico do lovskega sklada.

Novi upravni odbor LZS je sestavljen iz delegatov včlanjenih zvez, ki delegirajo vsaka po enega predstavnika in njegovega namestnika. Upravni odbor se bo konstituiral na svoji prvi seji in imenoval tudi izvršni odbor. Občni zbor pa je že izvolil tričlanski nadzorni odbor in za predsednika novega upravnega odbora predvidel tovariša Rada Pehačka.

Z ozirom na dejstvo, da se organizacijski principi postavljajo na prostovoljnost, je občni zbor sklepal in tudi soglasno sklenil, da Lovska zveza Slovenije pristopa v članstvo Zveze lovskega turizma Jugoslavije.

Ob 60-letnici obstoja, ki ga letos praznuje slovenska lovska organizacija, so bila na občnem zboru številnim zaslužnim lovcom podeljena odlikovanja (imena odlikovancev objavimo v naslednji številki).

France Cvenkel



Pod Snežnikom

Foto P. Adamič

## Osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah temeljnega zakona o lovstvu

Ing. Vlado Jenko

Dve leti in še kak mesec je minilo, odkar je pričel veljati naš temeljni zakon o lovstvu. Dolgotrajne, včasih zelo burne in za lovce večkrat zaskrbljujoče razprave, podajanje številnih osnutkov tega zakona od organa do organa, zavrnitev osnutka tik pred sprejetjem od najvišjega predstavniškega organa, številne interpelacije na osnutke itd. — vse to kaže, da danes veljavni temeljni zakon o lovstvu ni bil sprejet z lahkoto. Treba je bilo torej mnogo prepričevanj, dokazovanj in razprav, da so v dokončno sprejeti zakon vnešena ali pa da so v njem ostala nekatera določila, za katere so se pozamezni lovci kot tudi vse lovske organizacije v Jugoslaviji tako vztrajno potegovali.

Pričakovali smo in vsakomur je bilo že takrat bolj ali manj jasno, da sile, ki so pred dvema letoma delovale proti predloženim tezam lovskih organizacij, niso po sprejetju zakona prenehale delovati v tej ali oni obliki.

Tovariši lovci se bodo spominjali ostrih kritik v »Lovcu«, zgražanja in ogorčenosti, ki so jih izražali nad določili prvega osnutka temeljnega zakona o lovstvu, v katerem so bile lovske družine popolnoma zapostavljene in kjer enostavno ni bila priznana ogromna vrednost neplačanega dela v loviških tisočev lovcev — amaterjev. Ta določila v prvem osnutku zakona so lovstvo skoraj popolnoma podredila gospodarskim vidikom in zato postavljala, pri uveljavljanju pravic do izkoriščanja naših lovišč, na prvo mesto vse drugo kot lovske organizacije oziroma lovske družine. Gospodarske organizacije naj bi bile po tem osnutku tiste, ki imajo prioriteto pri upravljanju in gospodarjenju z lovišči.

Kako so utemeljevali takšen način organizacije našega lovstva? Glavno dokazovanje je bilo v tem, da v lovskih družinah pri gospodarjenju z lovišči ni dovolj strokovnosti, da vlada amaterski primitivizem, da lovske družine niso materialno in finančno sposobne za tako imenovano razširjeno reprodukcijo v lovstvu in podobno. Ta osnutek temeljnega zakona je nadalje preveč v detalje urejal razna vprašanja iz lovstva, katera sicer lahko bolj življenjsko in prilagojeno svojim razmeram uredi republiški zakon o lovstvu.

Vsekakor gre zasluga lovskim organizacijam, da so leta 1965 uspele ovrечи večino določil v osnutku, ki bi bila na škodo našemu lovstvu na-

sploh, lovstvu v Sloveniji pa v poudarjeni obliki še posebej.

Danes, po dveh letih, ko temeljni zakon o lovstvu velja, ko so že vidni številni uspehi njegovih pozitivnih določil, ki so obveljala po trdovratni borbi lovcev in lovskih organizacij, pa so se pričele zopet pogrevati stare težnje, ki sicer nekje tako niso nikdar ugasnile. Zagovorniki teh teženj predlagajo ali kar zahtevajo spremembe in dopolnitve prav v tistih bistvenih in načelnih zadevah, zaradi katerih so že prvi osnutki zakona propadli.

Poleg drugih, sicer prav tako važnih sprememb, predlaga osnutek bistvene spremembe 17. člena sedaj veljavnega zakona. Predlagane spremembe so naslednje: lovišča ustanavlja delovna organizacija na površinah, s katerimi upravlja, oziroma s katerimi gospodari, skupščine občin pa ustanavljajo lovišča le na tistih površinah, kjer delovne organizacije ne bi imele svojih lovišč.

Sprememba postavlja kot odločilni kriterij za ustanavljanje lovišč lastništvo ali upravljanje z zemljiščem in ne morda lovsko-gospodarsko, geografsko ali drugačno zaokroženost lovišča.

Gospodarske organizacije bi se torej brez truda polastile in nato izkoristile sadove dolgoletnega amaterskega dela tisočev lovcev, te-iste lovce ter njihove organizacije pa omalovažujoče postavile popolnoma ob stran kot drugorazrednega partnerja in jim s tem odvzele vso moralno zadoščenje za doslej opravljeno delo. Kje danes pobudniki in predlagatelji sprememb temeljnega zakona o lovstvu iščejo dokaze za svoje pobude? Z istimi argumenti, kot so jih hoteli uveljaviti

pred sprejetjem tega zakona, danes niso mogli priti zopet na dan. Njihovo takratno dokazovanje in argumenti, katere sem navedel že prej, so doživeli poraz zaradi odločnih protidokazov in stališč lovskih organizacij ter vsega članstva. Treba je bilo torej najti novih razlogov za spremembo zakona, ki sicer ob prvem argumentiranju stališč (pred sprejetjem sedanjega temeljnega zakona) sploh niso bili omenjeni ali pa so bili citirani kot manj važni. Ti novi razlogi za spremembo in dopolnitev temeljnega zakona o lovstvu so: kršenje in omejevanje samoupravnih pravic kmetijskih in gozdno-gospodarskih organizacij ter dualizem (dvtirnost) pri gospodarjenju z istimi zemljišči (lovstvo na eni strani ter kmetijstvo ali gozdarstvo na drugi strani). Zaradi dvtirnosti pri gospodarjenju z gozdnimi površinami zagovorniki sprememb zakona navajajo zmanjšano možnost realizacije planiranih sečenj in s tem negospodarsko zmanjševanje sečnega etata, nerealno in negospodarsko vzdrževanje staleža nekaterih vrst divjadi (zlasti jelenjadi) in s tem v zvezi povečani stroški za gojenje in zaščito gozdov. V obrazložitvi osnutka sprememb zakona je tudi trditev, da imajo gospodarske organizacije kot edine največ pogojev, da zagotove tako redno kot tudi kvalitetno dopolnilno prehrano divjadi.

Mišljenje o vseh navedenih argumentih za spremembo in dopolnitev temeljnega zakona o lovstvu si bo lahko ustvaril vsak član naše lovske organizacije sam. Prepričan sem pa, da bodo vsaj v načelu vsa mišljenja enotna: zahteva po spremembi zakona v navedenih bistvenih zadevah naših lovskih organizacij in na osnovi gornjih argumentov je — milo rečeno — nesprejemljiva. Nesprejemljivo je zlasti za lovske organizacije in njeno članstvo v Sloveniji, kjer je organizacijska oblika lovstva le nekoliko dlje kot morda kje drugje v naši državi, predvsem kar se tiče decentralizacije, demokratizacije in hkrati kolektivnega in amaterskega upravljanja lovišč.

Večina gozdnogospodarskih organizacij v Sloveniji ne vidi potrebe za spremembo temeljnega zakona o lovstvu. Ponekod obstajajo težnje, da naj bi bilo lovstvo na velikih in strnjjenih gozdnih masivih priključeno gozdarstvu, kar je vredno posebnega preudarka in morda nekje tudi ni v nasprotju s prizadevanjem obstoječih lovskih organizacij. Morda bi s tem, poleg ostalih morebitnih koristi, pritegnili v naše vrste tudi določen krog gozdarjev, danes nelovcev, ki imajo sicer vse pogoje za strokovno udejstvovanje v lovstvu. Nadalje gozdno gospodarske organizacije Slovenije ugotavljajo, da se predpis o usklajevanju lovskega in gozdnega gospodarstva na isti površini v praksi malokje dosledno izvaja. Vsekakor je strpnost gozdno gospodarskih pa tudi kmetijskih organizacij nasproti lovstvu oz. škodam po divjadi nasploh zelo velika. Obstaja zakoniti predpis, po katerem mora biti v gozdnoureditvenem načrtu za do-



Z Jelovice. Uplenitelj Tone Habjan, LD Selca

Foto B. Mencinger



ločeno gozdnogospodarsko enoto določen tudi maksimalen gospodarsko znošljiv stalež posamezne vrste divjadi. Tak predpis v gozdno ureditvenem načrtu, ki je sicer sprejet po predhodnem posvetovanju s področno lovsko organizacijo, je potem, ko načrt potrdi še pristojni upravni organ, obvezen tudi za lovsko organizacijo. Vendar se skoraj nikjer ta zakonski predpis dosledno ne izvaja, čeprav bi bilo to v korist obeh koristnikov zemljišč in v izogib morebitnih sporov.

Po vsem tem je treba ugotoviti, da so težnje po spremembah in dopolnitvah temeljnega zakona o lovstvu v veliki meri tudi vzrok slabega sodelovanja med lovskimi, kmetijskimi in gospodarskimi organizacijami. Eden izmed teh razlogov za to naj bi bila seveda tudi neusmiljena komercializacija lovstva, ki jo v prikriti obliki zahtevajo nekateri pobudniki sprememb temeljnega zakona v Jugoslaviji.

Menim, da bi le pri poglobljenem in odkritem sodelovanju s kmetijskimi in gozdarskimi organizacijami, pri upoštevanju in doslednem izvajanju sedaj veljavnih zakonitih predpisov lahko vedno in povsod s ponosom govorili o našem lovstvu in njegovem napredku v Sloveniji.

## Julij

Do prska srnjaki le slabo izstopajo. Konec meseca pa se v nižinskih loviščih že prične prsk. Popolnoma napačno je, da nekateri že ves mesec pivkajo po lovišču in kvarijo prsk in uspeh v dneh, ko bi bil klic uspešen.

Uspešen je lov z uharico ob jutrih in proti večeru. Tudi lov na ujede v past s košaro je uspešen.

Na krmnih njivah požanjemo oves in spravimo snope za zimsko prehrano srnjadi in jelenjadi. Strnišča preorjemo, pognojimo s 300 kg kalkomona na hektar in sejemo krmno (rumeno) kolerabo. Setvena količina 8—10 kg na ha. Kolerabo enkrat okopljemo in pustimo preko zime zunaj. Nudi odlično zimsko hrano jelenjadi, srnjadi in zajcem.

Sejemo tudi ajdo; setvena količina 130—160 kg na hektar, s podsevkom rdeče detelje (setvena količina 20 do 25 kg na hektar). Ajdo pustimo nepožeto, ki jo divjad vso popase, rdeča detelja pa nudi zgodaj spomladi odlično pašo vsej divjadi.

Že sedaj mislimo na krmljenje poljskih jerebic. S kmeti in kmetijskimi posestvi, kjer mlatijo večje količine žita, se dogovorimo za pleve in



Strnišča preorjemo, pognojimo... Foto F. Cvenkel

odpadno žito. To zvozimo na primerne kraje v lovišču v velike kupe ter jih trdno steptamo. Jerebice skopljejo pozimi v te kupe, okoli katerih zapičimo nekaj vejevja kot grmovje za kritje, cele rove. Na takšna krmišča pozimi še večkrat natrosimo odpadnega žita in senenega zdroba.

Društveno življenje v tem mesecu je običajno precej mlačno. Pričela se je sezona dopustov, kmetje-lovci pa so sredi najtežjega dela. Kljub temu ne zamudimo nobene priložnosti, da se po jutranjih obhodih ne bi sestali v lovišču in pogovorili o marsičem.

S. K

## Rdeče pike

Mirko Lamprecht

Že vrsto let spremljam ocenjevanje trofej parkljaste divjadi v našem koroškem kotu in se jih, če je le mogoče, tudi udeležujem. Mnenja pa sem, da je še dosti problemov okrog ocenjevanja, o katerih bi bilo potrebno spregovoriti. Sam bi se omejil predvsem na ocenjevanje gamskih trofej, čeprav tudi pri srnjačjih ocenjevanje ni vselej povsem v redu. Prav o gamsih pa imamo v našem glasilu zelo skromne prispevke, o gojitvi, o lovu, kaj šele o gojitvenem odstrelu. Večkrat sem razmišljal, zakaj tako hladen odnos do gamsa, ki je v Sloveniji še kar dobro zastopan. Kot plemenito divjad gorskih in hribskih lovišč ga najdemo povsod, od Pohorja prek Kamniških planin in Karavank tja do Julijcev in bi upravičeno zaslužil nekaj več pozornosti. Mimo tega ne dela nobene škode ne na poljih ne v gozdovih, je mnogo odpornejši od srnjadi in ne potrebuje nobenega krmljenja. Nasprotno je bilo o gojitvi in gojitvenem odstrelu srnjadi preli-



Romunski svetovni prvak

tega že mnogo črnila in popisanih na kupe papirja. Nikakor pa ne bi trdil, da je bilo to nepotrebno ali da je bilo tega preveč. Da je bilo to potrebno, ugotavljam prav ob ocenjevanju trofeje. Pri naši lovski družini pa tudi pri sosednjih, s katerimi skupaj ocenjujemo, ugotavljam, da pri srnjadi dosegamo do 90 % in še več zelenih pik. Pri gamsih je skoraj nasprotno, ker pride tudi 60—70 % rdečih pik. Zakaj je tako, sem že zgoraj omenil. Razen tega je še ocenjevanje gamsov v naravi mnogo težavnejše kakor pri srnjakih. So pa še drugi vzroki. Napačno bi bilo misliti, da je pri srnjadi mnogo več zanikrnih in slabih živali kakor pri gamsih. Prepričan sem, da je slabega tudi med gamsi dovolj in da so sorazmerno kapitalni kozli še redkejši kakor med srnjaki. Začel sem razmišljati, če mogoče ocenjevalne komisije niso včasih nekoliko preveč kritične. Nikakor ne mislim zagovarjati lovcev, ki prejemaajo rdeče pike, ker levji delež pri tem nosijo sami. Vem, da se pri odstrelu gamsov mnogo greši in se še bo, toda sleherni tri-, štiri-, ali petletni kozel vendarle ne zasluži rdeče pike. Tukaj bi bilo treba nekaj ukreniti. Že lani sem pri ocenjevanju predlagal komisiji, da bi bilo treba izdelati nekakšna merila oziroma postaviti enotne kriterije. Izgleda pa, da v to nihče ne ugrizne.

Znano je, da gamsji roglji najmočneje rastejo v višino do vključno četrtega leta, v petem do enega centimetra in potem le še po milimeter ali dva na leto — vzporedno z večjo starostjo vedno manj. Zato je potrebno gamsu, ki je npr. v petih letih dosegel 100 točk, še kar precej let, da kaj prida pridobi na točkah. Tu pa bi se morebiti dalo postaviti kriterij, mislim po točkah, kateri gams naj bi prišel v »b« skupino in s tem dobil zeleno piko. Naj navedem samo nekaj primerov: Če triletni gams ne bi dosegel 85—88 točk — tu vmes nekje bi bila po mojem meja, ki bi se morala seveda natančno določiti — naj bi prišel v »b« skupino. Za štiriletnega bi določili nekje med 90—93 točkami, za petletnega 95—97 itd. Lahko pa bi se določil kriterij tudi po višini rogljev, ki bi bil morebiti še bolj stvaren. Kajti kar gams pri rasti rogljev v mladosti zamudi, v starosti ne more nadoknaditi. Za triletnega npr. bi bila meja 12 cm, pod to višino bi bila »b« skupina — za štiriletnega 14 cm, za petletnega 14,5 cm itd. Triletni ali štiriletni gams je tisti, ki spomladi dopolni tretje oziroma četrto leto. Dejansko so to seveda dve in polletni, tri in polletni itd. Ker je glavni lov na gamse v novembru in decembru, to je v pozni jeseni in ob pričetku koledarske zime, roglji tedaj in do pomladi več ne rastejo. Zato se do dopolnitve leta spomladi na rogljih itak nič ne spremeni. Dveletnega gamsa nisem omenil, saj se nad temi z odstrelom le malo greši, ker pri dveletnikih ni nič videti preko ušes, čeprav bi bil odstrel večkrat potreben. Tukaj je zopet eden od vzrokov, zakaj toliko rdečih pik.

Vsak lovec, da ne bo zamere pa recimo poprečni lovec — so tudi izjeme —, skuša gamsa v naravi ocenjevati na starost kar po rogljih. To pa je mnogo mnogo težje kakor pri jelenih in srnjakih, da ne rečem skoraj nemogoče. Večkrat slišimo lovce, ko prejmejo »rdeče« ocenjeno trofejo, z izgovorom, da je gams imel roglje pač toliko in toliko prstov čez ušesa, pa še čedne krivine. To so navadno najlepši štiri ali petletni kozli, pa tudi triletni bodoči plemenjaki. Malokdo se namreč potruži, če to zna, da bi gamsa ocenil na starost tudi po telesni zgradbi, po debelini vratu, glave, po barvi trupa, posebno še glave, ostrini ličnic in drugem. Večina dela napake iz neznanja, nekateri pa tudi iz komodnosti, nekateri zavoljo lovske mrzlice. Dosti napak je bilo narejenih pri raznih pogonih in pritiskih, kjer pač ni časa za ocenjevanje. Ker pa v zadnjem času pogonov skoraj ni več, pritiskanj pa tudi zmeraj manj, se napake delajo pač pri zalazu, kjer pa je in mora biti dovolj časa za stvarno ocenitev. Po rogljih se da starost določiti šele, ko jih imamo v roki. Pa še pri tem sem bil večkrat priča prerakanju, ko so nekateri hoteli šteti kar vse obročke. Sam imam trofejo kozla, starega 10 let, ki ima 87 točk, pa tudi triletnega s 102, kar vsekakor potrjuje, da višina in debelina nista vedno merilo za starost.

Pa nazaj k ocenjevanju. Prepričan sem, da bi se število rdečih pik dalo precej zmanjšati, na eni strani z razumevanjem, enotnimi in milejšimi kriteriji s strani ocenjevalnih komisij, na drugi strani pa predvsem z nekaj več truda in preudarnostim odstrelom. Lovcem bi bilo pač treba nuditi vsestranski pouk in jih večkrat opominjati s članki in razpravami o gojitvi in gojitvenem odstrelu gamsov. V edinem slovenskem gradivu za lovce, knjigi »Naš lov I« je o tem bore malo. Srnjadi je tam posvečeno 37 listov, gamsu pa samo trije; še zajčku je tam odmerjenega več prostora. Res, da imamo več srnjadi in srnjadnih lovišč, vendarle to ni zadostno opravičilo.

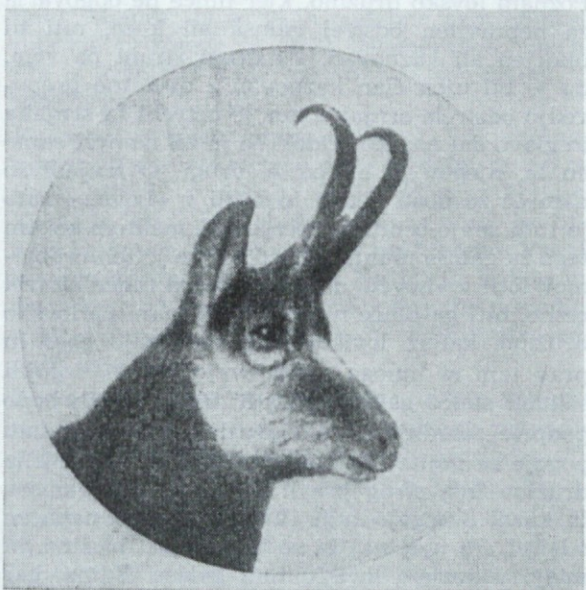
Pri ocenjevanjih imam vtis, da dobi vsak mlajši gams, če nima izredno tankih ali ozko postavljenih rogljev, rdečo piko, samo da ima kolikor toliko lepo obliko. Nihče pa se ne vpraša, ali je ta isti gams za svojo starost, ki se v rokah da natančno ugotoviti, tudi dovolj pokazal in ustvaril in ali je res vsak tak že tudi plemenjak, ki mora priti v »a« skupino. Zato mislim, da bi prej omenjena enotna pravila odstranila marsikatero nepravilnost — seveda ne vseh. Saj tudi pri gamsih, kakor povsod v naravi, ni pravila brez izjeme. Letos sem zmeril roglje triletnega gamsa na 90 točk. Po spredaj omenjenih kriterijih bi v obeh primerih prišel v »a« skupino. Ker pa je razkremenost le pet centimetrov in krivine kot značilne kozje kljuge, nikakor ne more dobiti rdeče pike. Poleg tega je tehtal le 14 kg, kar je za triletnega kozla vsekakor premalo. Teža živali pa je zopet poglavje zase, ki bi ga ocenjevalne komisije pri odločanju — pravilen — nepravilen odstrel — vsekakor morale upoštevati. Kaj koristi poprečna trofeja, če je telesno vidno zaostal. Že zaradi suma na razne bolezni, da se ne bi širile, je nujno treba take živali čimprej odstreliti.

Enoten pravilnik za tako ocenjevanje bi bil sprejemljiv za vso Slovenijo, saj katalogi povernih lovskih razstav (v Ljubljani l. 1955, v Novem Sadu l. 1964) kažejo, da so gamsje trofeje z zlato medaljo zastopane iz vseh krajev, od Pohorja preko Pece, Uršlje gore, Kamniške Bistrice, Košute, Kranjske gore do Trente. Torej imajo gamsi pri nas povsod enake in podobne pogoje za razvoj rogljev. Izjema so morebiti le majhni »otoki« kakor npr. nad Kolpo ob hrvaški meji, kjer so gamsi baje pod našim poprečjem. Katalogi lovskih razstav nam tudi pričajo o nesmotrni gojitvi in nepravilnem odstrelu pri nas. Na lovski razstavi v Ljubljani l. 1955 je bil od srnjakov na prvem mestu Hafnerjev s 144 točkami. V Novem Sadu l. 1964 je v slovenskem merilu zdrknil že na četrto mesto, v jugoslovanskem pa na trinajsto. Med gamsi pa so na prvem mestu pri prvi kakor pri drugi razstavi Krivčevi roglji s 121,50 točke. To pomeni, da pri gamsih nismo napredovali, medtem ko pri srnjakih kar precej.



*Mlad gams, ličnici ostro omejeni*

Ko sem govoril o rogljih, starosti, dolžinah in točkah, sem imel v mislih predvsem gamse-kozle. Ker pa se kozja trofeja precej razlikuje od kozlove, bi bilo treba za kozjo določiti druge kriterije. Dosegajo pa koze kakor kozli tudi kapitalne trofeje. Pri odstrelu le teh pa se delajo še večje napake. V pretekli sezoni je npr. ena od naših sosednjih družin odstrelila 12 koz, kar je 60% odstrelnega plana. Po vsej verjetnosti ta odstotek z ozirom na stalež, ali pravilneje na spolno razmerje, ne bi bil niti previsok. Vse bi bilo v redu, če ne bi bilo zopet tega »če«. Padle so namreč večji del koze pri najboljših letih in



*Star gams, ličnici osiveli*

najlepših trofejah. Malo je seveda lovcev, ki bi izbirali koze, res zrele za odstrel. Večina gleda le, da so roglji daleč preko ušes, da je kaj za na steno, drugo jim je malo mar. Zato pa ostanejo prav tiste, ki bi morale pasti. Zanimne s tankimi in nizkimi roglji ima vsak raje za mlade, ki jih je »škoda« in tako prav te čakajo največjo starost. Padajo celo koze vodnice, zaradi česar se tropi razbijejo. Zato po mojem tudi ni več tistih velikih tropov, od 20—30 glav, ki so bili še do nedavnega. Sedaj jih navadno vidimo po sedem, osem, le redkokdaj po več. Vse premalo upoštevamo, kaj koza vodnica s svojimi izkušnjami in poznavanjem terena za trop pomeni.

Da nekateri ne bi ostali brez trofeje, se jim z odstrelom tako mudi, da ga izvrše že pred prskom, pred zimo. Taki se ne zavedajo, da sami sebe oškodujejo za najlepše užitke v čudoviti zasneženi zimski planini, ob gamsjem prsku pri lovu na gamsa s čopom. Svetoval bi, da lovci pred prskom posežejo z odstrelom med mladiče in bolj čuvajo srednji starostni razred, če hočejo kdaj imeti v staležu tudi zrele kozle s trofejami čez 100 točk. Seveda, odstrel mladičev ni nikak lovski užitek, je pa potreben. V prvi vrsti bi prišli v poštev mladiči, ki so kakorkoli izgubili mater, ker take navadno vzame zima ali pa ostanejo vedno slabiči, kajti pri nobeni drugi divjadi ni mladič tako navezan na mater kakor prav pri gamsih. V drugi vrsti bi prišli v poštev slabo obarvani, zgrbljeni, slabotni kozlički. Sicer je to poglavje zase in bi zaslužilo obširnejše obravnave. Poglejmo, kako je bilo to pri srnjadi, koliko je bilo treba prepričevanja in dokazov, da smo začeli z rednim odstrelom srn in mladičev. To pri gamsih ni in ne more biti drugače. Treba se je tudi pri gamsih žrtvovati!

Poznam lovsko družino, kjer nihče ne odgovarja za nepravilen odstrel gamsa ali koze, niti ni ukorjen ali kaznovan. Po drugi strani pa vem, da je bil njen član kaznovan z dveletno prepovedjo odstrela srnjaka, ker je ustrelil Ia srnjaka in glavo dal nagačit. Odobren je bil namreč samo en Ia, njegov je bil pa že drugi. O srnjadi so namreč že dosti slišali in brali v »Lovcu«, zato jo tudi znajo ceniti in ocenjevati, medtem ko jim tega za gamse manjka. Pred leti se je teh problemov lotil v »Lovcu« moj oče, pa ga nihče ni vzel resno, niti ga nihče ni podprl. Poznam pa lovsko družino, katere lovišče sega na Uršljo goro in prav tam si mnogo prizadevajo, da bi vzgojili soliden stalež gamsov. Uspeli bodo, če jih bodo podprle sosednje lovske družine, ki imajo tudi pogoje za gojitev te imenitne divjadi. Omenjena družina ima strog pravilnik za odstrel gamsov in kazni dosega tudi 10 000 S din za napačen odstrel. Po njej naj bi se zgledovale družine, ki imajo v svojem lovišču tudi gamse. Edino, kar se mi zdi v njenem pravilniku pretirano, je starostna meja 12 let za odstrel kozlov in za koze

16 let. Spominjam se, ko je lovec iz Martuljka pisal, da je našel mrtvo 14 let staro kozo in ob njej živega mladiča; vzrok pogina da so bili do cela izrabljeni zobje. Tudi nemška literatura omenja, da koze po dvanajstem letu sicer še kako leto rode, da pa so mladiči slabotni in da je zato koza po dvanajstem letu zrela za odstrel, če to ni kaka dobra vodnica.

S tem člankom želim med drugim zdraviti in pritegniti vsaj še koga k razmišljanju o našem gamsjem problemu. Treba bi bilo še mnogo razpravljati o gojitvi in gojitvenem odstrelu, kakor smo to storili in še delamo pri srnjadi. Posebej bi to veljalo za lovišča tistih lovskih organizacij, ki so bonitirani stalež že dosegle in posebej za tiste, ki si prizadevajo svoj stalež normalizirati. V zadoščenje bi mi bilo, če bi se oglasili še kaki izkušeni in starejši lovci s sodobnim gledanjem na gojitev gamsov, posebej glede odstrela.

## Bolezni divjadi v Sloveniji

S. Valentinčič

(Nadaljevanje)

### Patologija jelena

V obdobju 1955—65 smo prejeli na pregled samo 11 kosov poginule jelenjadi. To majhno število nam vseeno marsikaj pove. Res je sicer, da nam lovci zaradi težav s prevozom ne pošiljajo na pregled vse poginule jelenjadi, vendar velja to tudi za drugo veliko divjad, na primer za kozoroge, ki pa smo jih v istem razdobju prejeli na seciranje 8. In vendar je stalež jelenjadi okrog 4000, kozorogov pa le okrog 40.

Menim, da nam to dovoljuje in omogoča zaključek, da pri jelenjadi ni pomembnih zdravstvenih problemov, ali na kratko, da naša jelenjad redko kdaj zbolí. To je moč pripisati dvema faktorjema. Prvič je jelenjad biološko mlajša vrsta in prilagojena prav pogojem, kakršni so danes, in drugič, ker so pri nas na splošno dobri pogoji za jelenjad. Nekoliko slabši pogoji so le v gorskem svetu (npr. v Karavan-kah), zato so tam pogini jelenjadi pogostejši. Pri poslanih 11 kosih jelenjadi (ali njenih delih) smo ugotovili naslednje bolezni v tolikih primerih:

- pljučnica zaradi zajedavcev . . . . . 4
- vnetje želodca in črev . . . . . 3
- kronično vnetje sklepov zaradi poškodb 2
- vnetje jeter . . . . . 1
- novotvorbe . . . . . 1

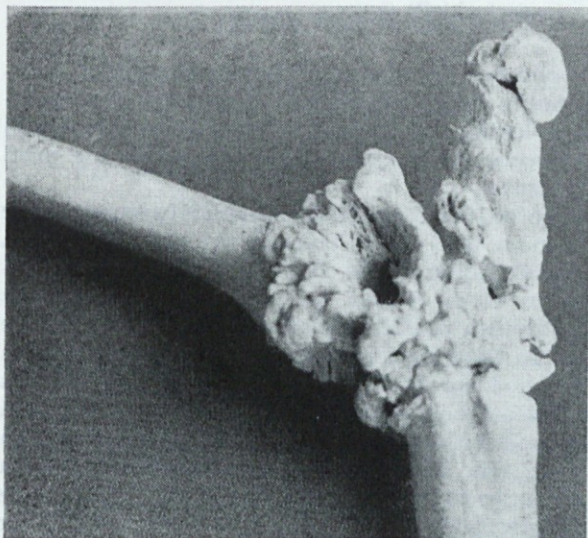
Vso poginulo jelenjad ali njene dele smo prejeli na pregled v hladnih mesecih (november — april), največ (šest) iz Karavank.

**Pljučnica** zaradi zajedavcev. Izgleda, da je najpogostejša bolezen pri jelenjadi. Tega ne pravimo zgolj na podlagi naših gornjih ugotovitev, ampak smo bili v preteklih letih večkrat obveščeni o pojavu pljučnih zajedavcev in poginih zaradi njih v raznih loviščih v Sloveniji, zlasti v tistih, kjer je dosti jelenjadi. In to v zimskih ali zgodnjih spomladanskih mesecih. Tudi naši 4 primeri so iz novembra, januarja, februarja in aprila.

Pljučni zajedavci, ki smo jih ugotovili, spadajo med vrste *Dictyocaulus* in *Protostrongylus*. Poda, ki jo pri tej bolezni opazimo, je naslednja: Zbolijo živali vseh starosti, zlasti mladiči. Hudo okužene živali pred smrtjo močno oslabe. Pri poginulih živalih opažamo slabokrvnost, v telesnih votlinah pa kak dl rdečkaste tekočine. Pljuča so povečana, na njihovi površini — zlasti na robovih — vidimo zaokrožena svetlejša mesta. V bronhih opazimo 6—8 cm dolge nitaste črve.

Vsi 3 kosi jelenjadi (dve košuti in en jelen), ki so poginili za **vnetjem želodca in črev**, so bili iz Karavank. Poginili so v mesecih november-januar. Bili so močno shirani, ena košuta je bila tudi driskava. V teh primerih gre za težke zimske prehranske pogoje, zlasti pri jelenjadi, ki ne obiskuje krmišč. Zmrznjena in težko prebavljiva hrana povzroča pri nekaterih živalih tako močno vnetje prebavil, da se konča s poginom.

Pri 2 jelenih je bila vzrok pogina (oziroma sanitarnega odstrela) **mehanična poškodba sklepov** (sl. 31) in drugih delov nog. Zelo značilno je, da se jeleni, in to zlasti odrasli samci, dostikrat poškodujejo in da so izgube pri jelenih zaradi poškodb ob raznih incidentih znatne; največkrat gre pri tem za močne jelene. Po dolgoletnih opazovanjih tega pojava menim, da je vzrokov več.



Sl. 31. — Poškodovani sklep na zadnji jelenovi nogi

Jelen se zlasti ob času ruka mnogo giblje, tedaj je tudi manj oprezen in se lahko poškoduje. Takrat se samci tudi srdito bore za košute in se pri bojih poškodujejo. Končno je jelen velika in težka žival, živi v gozdu, ki je poln raznih ovir (skale, prepadi, podrta drevesa itd.), kar vse je lahko vzrok za razne poškodbe. Poškodovanega jelena tudi ne načnejo manjše zveri (lisice, psi), ki sicer pospravljajo manjšo poškodovano divjad. Jelen je močan in odporen ter tudi zaradi težke poškodbe ne pogine hitro.

**Vnetje jeter**, ki smo ga ugotovili v enem primeru, je bilo posledica poškodb jetrnega tkiva, ki so ga povzročili neugotovljeni zajedavci.

**Novotvorbo** smo našli v enem primeru v košutinem vampu, a nismo ugotovili vrste novotvorbe.

### Patologija alpskega kozoroga

Kozorogi (8), ki smo jih prejeli na pregled, so poginili zaradi tehle vzrokov v tolikih primerih:

— nepravilnosti zobovja (posledica motnje v prehrani) . . . . .	3
— poškodbe . . . . .	2
— pljučnica . . . . .	1
— nepravilna prehrana . . . . .	1
— shiranost . . . . .	1

Po spolu so bili 4 samci in 4 samice, po starosti pa 3 mladiči in 5 odraslih. Z Begunjščice (GL »Kozorog«) jih je bilo 5, iz Trente (GL »Triglav«) pa 3.

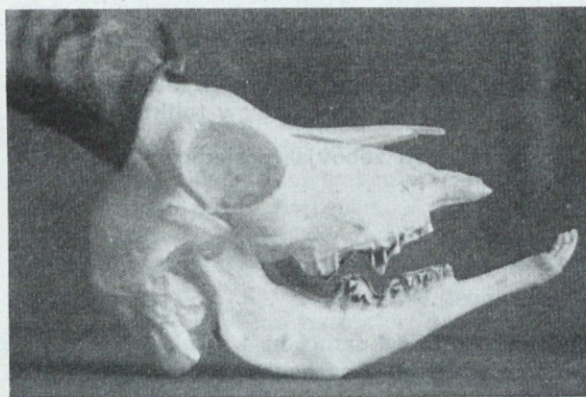
**Nepravilnosti zobovja** so bile v dveh primerih prekratka zgornja čeljust (*brachygnathia superior*), v enem primeru pa presledek med kočniki (*diastema*). Prva 2 primera kažeta sliki 32 a in b, tretji primer pa je že v »Lovcu« opisal prof. Rant. Menim, da so te in podobne nepravilnosti zobovja prirojene in znak degeneracije; morda jih je pripisati tudi parjenju v sorodstvu. Ti trije primeri so bili:

Kozorogova koza, stara okrog 7 let, poginila marca. Njeni sekalci so bili predolgi in so se slabo stikali z zobno ploščo zgornje čeljusti. Koza je bila zelo mršava. V vampu je bilo 3—4 kg hrane, povečini slabo prežvečene. Vnetje želodca in tankega črevesa. Na jetrih je bilo videti okrog 50 negojnih žarišč, verjetno posledica zajedavcev. Bila je jalova. V prebavilih smo našli zajedavce.

Kozorogova koza, stara okrog 10 let, poginila januarja. Med predzadnjim in zadnjim zgornjim kočnikom je bil na obeh straneh presledek. Tu se je pričela nabirati in zastajati hrana, kar je imelo za posledico razkroj čeljusti (zobnih alveol) in seveda hude bolečine ter motnje pri prežvečevanju. V vampu je bilo polno slabo prežvečene hrane (trava, smrekove iglice). Vnetje želodca in črev. Pljučnica. V črevesju zajedavci.



Sl. 32 a. — Prekratka zgornja čeljust kozorogove kože (*Brachygnathia superior*)



Sl. 32 b. — *Brachygnathia superior* kozorogovega kozla

Vse foto H. Hribar

Kozorog (kozol), star leto in pol, poginil septembra, neiztrebljen tehtal 16 kg. Zaradi prekratke zgornje čeljusti je prišlo do »škarjastega zobovja«. Vamp nabito poln slabo prevžechene hrane. Vnetje želodca in črev. Pljučnica.

Pri **poškodbah** gre v enem primeru za naravno poškodbo, v drugem pa za umetno. Tri mesece star mladič (♀) je najbrž padel v skalovju, pri čemer si je poškodoval drugo vratno vretence in so mu počila jetra. Pri tem so se mu tudi zavozlala čreva. Odraslega kozla je lovišče uvozilo iz Italije. Ko so ga izpustili, so opazili, da ne more hoditi, v kratkem pa so ga našli mrtvega. Pri raztelesbi smo našli v lakotnici globok vbod. Na tem mestu se je razvilo vnetje trebušne mrene in sepsa, ki je povzročila pogin. Domnevamo, da je bila rana (vbod) povzročena pri odlovu z injekcijsko puško; injekcijska brizgalka je udarila na nepravno mesto (v lakotnico, ne pa v stegno), prebila trebušno votlino in povzročila sepsa.

**Pljučnico** smo kot vzrok smrti ugotovili pri leto dni starem kozorogu. Tehtal je le 12 kg in bil torej izredno slaboten, tako da je tu bolezen delovala v selekcijskem smislu.

Zaradi **nepravilne prehrane** je poginil močan starejši kozel, ki je bil uvožen in je živel nekaj časa v majhni obori. Med drugim so ga krmili tudi s koruzo, torej s hrano, ki za kozoroga ni primerna. Menim, da je prav ta neprimerna hrana povzročila motnje v prebavi in zastrupitev organizma ter pogin.

V septembru smo z Begunjsčice prejeli na pregled poginulo kozorogovo kozico, ki je cela tehtala le 3 kg. Očitno je, da gre v tem letnem času za mnogo premajhno telesno težo. Vzroka ne vemo, možna pa sta dva: ali je bila kozica poležena nenavadno pozno, ali pa mati ni imela mleka, oziroma ga je imela premalo. V obeh primerih je možno sklepati na degeneracijo.

Poleg teh 8 primerov, ki smo jih prejeli na pregled, so mi znani še drugi. Znano je namreč, da kolonija kozorogov v Begunjsčici obstaja že okrog 70 let in se slabo razvija. Po mojem mnenju je to možno pripisovati premalo ustrezajočemu okolju ali pa degeneraciji vrste — možno pa tudi obojemu.

Pri kozorogih smo doslej v večji ali manjši količini ugotovili tele zajedavce:

- Ostertagia trifurcata,
- Ostertagia circumcincta,
- Ostertagia sp.,
- Nematodirus oiratianus Rajewskaja 1929,
- Nematodirus sp.,
- Capillaria sp.,
- Chabertia ovina,
- Cooperia sp.,
- Haemonchus contortus,
- Cysticercus tenuicollis,
- Echinococcus granulosus.

Ne bi mogel trditi, da so zajedavci pomemben zdravstveni problem pri tej vrsti divjadi. Prav tako ne trdim, da drugih zajedavcev, razen naštetih, naši kozorogi nimajo.

### Patologija divjega prašiča

V obdobju 10 let smo prejeli na pregled le 5 poginulih divjih prašičev iz gorenjskih in dolenskih lovišč. Prav gotovo to že samo po sebi dovolj zgovorno priča o odpornosti te naše divjadi proti boleznim.

Trije od teh so poginili za **prašičjo kugo**. To je obenem tudi edina bolezen pri nas, ki divjega prašiča lahko ogrozi. Prašičjo kugo povzroča poseben virus (kužna kal), ki napada domačega in divjega prašiča. Bolezen se med divje zanese vedno od domačih prašičev. Okužijo se tako, da žro za kugo zaklanega ali poginulega domačega prašiča (ki ga lastnik zakoplje v gozdu). Bolezen se pojavi že po nekaj dneh. Divji prašič neha jesti, ima vročino, kasneje z zadnjim koncem opleta, včasih zaradi živčnih motenj tudi skače kvišku, postane neoprezen in pogine. Če lovec za kugo bolnega prašiča ustrelji in pridejo njegovi deli (ali samo pomije) v korito domačim

prašičem, le-ti zbole in poginejo. Kuga se pojavlja zlasti, kadar je stalež divjih prašičev velik. Tedaj jih velik del pogine. V Sloveniji vemo v preteklem desetletnem obdobju za 4 pojave kuge med divjimi prašiči (Gorjanci, Zasavje, Radovljica, Dobrnič). Pojavljale so se vedno jeseni. Če se pojavi v lovišču prašičja kuga, je treba postreliti čimveč prašičev, vendar ne v pogonih, temveč posamič, domače prašiče pa cepiti proti kugi.

Pri enem prašiču smo januarja ugotovili pogin zaradi zajedavcev *Metastrongylus elongatus*, ki živi v pljučih in povzroča pljučnico. To so za prašiča zelo nevarni zajedavci, ki ga lahko resno ogroze, zlasti če jih je dosti skupaj (previsok stalež npr. v obori).

Prav tako smo pri enem prašiču v mesecu februarju ugotovili kot vzrok smrti **vnetje želodca in črevesja**. Bil je enoleten merjasec, zelo shujšan. Z loža, kjer je ležal, sta skočila še dva njegova vrstnika in ta dva je lovec ustrelil. Bila sta skoraj za pol večja od poginulega. Težko je uganiti vzrok vnetja želodca in črevesja pri tem prašiču. Morda je bil to eden od pujsov, ki so zgodaj zgubili mater in so se namesto z mlekom hranili z manj primerno hrano, pri čemer eden — verjetno najslabši — ni vzdržal in je zbolel.

Poleg teh 5 poginulih prašičev smo pregledali še okrog 400 uplenjenih prašičev. Pregledovali smo jim meso na **trihine**. Tega za človeka nevarnega zajedavca smo našli le v enem primeru. Kot je bilo v »Lovcu« že pisano, so trihine majhni črvi, ki pridejo v meso tako, da prašič poje s trihinami okuženo žival (miš, lisico itd.). Če človek je nekuhanu meso trihinoznega prašiča, se okuži s trihinami in nevarno zboli. Zato je predpisano, da je vse prašiče pred oddajo v promet treba pregledati na trihine (trihinoskopirati). Če tak pregled ni bil izvršen, ne smemo jesti neprekuhanega suhega oz. prekajenega prašičjega mesa.

(Pride konec)

## Po krvnem sledu za medvedom

Anton Ožbolt

Lovčeva leta naglo minevajo in doživetja se ne vračajo. Le malo hrepenenj in želja se uresniči. Vendar mi je vsako lovsko leto prineslo kako doživetje. Med temi je bilo tudi srečanje z medvedi, največjo zverjadjo naših hribov. Imel sem vedno tiho željo, da bi med svojo skromno zbirko lovskih trofej uvrstil tudi medvedovo. Pred tem leti mi je moja lovska družina za vloženo delo v lovišče odobrila odstrel medveda.



*Brak jazbečar Kadet-Kastor je poiskal že mnogo zastreljenih medvedov*

Pot do uplenitve pa je bila dolga in naporna. Skrbel sem za medvedja krmišča, prevažal v avtomobilskem prtljažniku mrhovino, v nahrbtniku prenašal koruzo, korenje, jabolka in druge dobrote ter snoval načrte za odstrel. Večkrat sem sodeloval pri lovu na medveda z inozemskimi lovci in spoznal, da je uplenitev medveda s preže ob mrhovišču enostavna. Zato sem si želel, da ga uplenim v prosti naravi, ne na krmišču, čeprav sem se posluževal tudi tega. Mrzle noči v mesečini so hitro minevale. Medvedi so prihajali na mrhovišče in odhajali; videl sem mnogo zanimivih prizorov. Nekoč je bila na mrhovišču večja medvedja družina in ob pojedini je prišlo do pretepa, tuljenja in godrnjanja. Nekoč je eden od orjakov splezal na drevo, na katerem je viselo konjsko meso in zdelo se mi je, da sem v zverinjaku.

V dolini Kolpe in Čabranke je kolovratil med drugimi velikanski medved. Neštetokrat je preplaval deročo Kolpo in Čabranko. Bogato smo mu zalagali mrhovišče in orjak je valil in prenašal 200 litrske bencinske sode z mesom kot za igračo. V okolici je lomil sadno drevje, ob mrhovišču po odrl in olupil z debel borovo lubje do poltretjega metra visoko. Po koruznih njivah so bili njegovi sledovi kakor tiri tankov, sledovi v snegu pa veliki kakor človekovi od krpelj. Vse

to me je tako pritegnilo, da sem se odločil zanj. Mnogo dni in noči sem mu žrtvoval, a le enkrat mi je na mrhovišču v večernem mraku prišel pred cev. Orjak je drobil konjske kosti, kakor bi nekdo s kladivom razbijal porcelanaste krožnike. Skozi dvogled sem pol ure opazoval to trganje, obiranje in požiranje. Dvanajstletni moj sinko Iztok, ki je tri dni in noči prebil z menoj, je prigovarjal, naj sprožim, ker da takšnega ne bom več videl. Jaz pa sem čakal, da ga obsveti luna, da bi zanesljiveje pomeril, saj je bil njen svit že čisto blizu. Medtem je nekaj zalomastilo po bližnjem grmovju in drugi gost je pricapljal na krmišče. Orjak se je zravnal in se z vso silo in hrupom pognal v prišleca. Nekaj časa je še lomastilo po grmovju in potem utihnilo. Drugo jutro sem po njegovih sledovih ugotovil, da je bil to medved, ki so ga očividci ocenjevali na 350 kg. Naslednje dni sem čakal, čakal, a videl zgolj mladino. Le enkrat sem v bližini na detelji videl velikega črnega medveda, za njim pa so se poganjali enoletni medvedki. Verjetno je bila medvedka, zato se nisem odločil za strel.

Zopet je prešlo lovsko leto. Zaradi mojega odlašanja so člani družine negodovali, ker so mi že tretje leto podaljšali odstrelni rok in tako so morali drugi čakati. Gospodar družine mi je svetoval, da medveda privežem, potem pa naj grem v Kočevje vprašat, če bo dober. Zato sem se moral resno poprijeti, če sem hotel dobiti dostojno trofejo. Z bivšim lovskim čuvajem Antonom Štimcem sva prehodila vse lovišče od Žurg pri Čabru do Bosljive loke in pretaknila številne medvedje brloge. Ob marčevi luni se pravšni ni pokazal, torej v aprilu.

Moj lovski tovariš Jože Šercer je odpeljal na mrhovišče veliko kravo, Anton Štimec in Peter Šercer pa sta s planin privlekla dva kosa poginule jelenjadi. Dodali smo še koruze. Medvedi so v nekaj dneh pospravili kravo. Ob večerih sem čakal in opazoval s preže ob mrhovišču, čez dan pa zalezoval po planinah. Štimec se je že vsega naveličal. Dne 10. aprila opoldne sva sredi planine opazila medvedu podobno gmoto. Priplazila sva se na 40 metrov in za šopom črnih gabrov sem zagledal medveda, ki se je pretegoval in dvigal glavo. Štimcu je šlo na smeh, pri tem pa je zašepetal, da je nekaj niže še eden, večji medved. Medtem sta naju medveda zapazila. Bližnji je skočil pokonci in se nama približal na deset metrov. Široko razkoračen sredi drage naju je radovedno ogledoval. Ocenil sem ga na 150 kg in 4 leta starosti. Drugi, z lepim v soncu se lesketajočim črnim kožuhom, je bil za kakih 100 kg težji, a je takoj odskočil v grmovje. Ta dan sem videl še dva medveda in v enem tednu sedem, pravi je bil osmi.

V noči od 7. na 8. april 1967 je zapadlo precej snega. Proti večeru sem odrinil na prežo. Še pri belem dnevu se je pojavil na mrhovišču prvi medved, v mraku drugi. Streljal nisem, ker sem hotel vsaj srednje velikega ali nobenega. Pred

polnočjo sem v snegu zginil s preže. Drugo jutro sem zopet odrinil na mrhovišče, da bi videl, kaj se je po polnoči tam dogajalo. Vrh Vrta so moje nočne stopinje v snegu prekrivale velike medvedove, ki so vodile naravnost na mrhovišče. Tam je orjak odprl mrhovini prsni koš in se po večerji umaknil v bližnje grmovje, kjer sem ga obkrožil, a ne videl.

V trdni veri, da mi bo to pot uspelo, sem se domenil z lovcema Šercerjem in Štimcem. Toda medtem se je Štimec ponesrečil in načrt je šel po vodi. Sneg se je naglo topil in hudourniki so na vso moč naraščali in polnili strugo Belice. Dnevi so bili sončni, noči jasne. Luna je rasla in tako sem podnevi zalezoval, ponoči pa čakal na preži. Dne 12. aprila sem po kamnitih policah ob Taborski steni drsal navzdol in poprek kakor mačka, posedal in se razgledoval. Sonce se je naglo nagibalo nad Sveto goro onstran Čabranke, dokler ni zginilo med visokim drevjem strmih planin. Hladen mrak je legal nad dolino, jaz pa sem polagoma rinil proti mrhovišču, kjer bo treba prebiti noč, čez dan pa zopet pretikati planine. Na bližnjem grebenu sem postal, opazoval in poslušal. Na kakih 80 metrov zagledam veliko črno senco — medveda, kakršnega sem si želel in ga tri leta iskal. Nepremično je stal. Drhtel sem, a odlašati nisem smel. Dvignil sem puško, se v hipu umiril, pomeril in sprožil. Odmev strela je prekinilo medvedovo strašno ječanje in tuljenje. Medved je trikrat padel in klestil med grmovjem, dokler kakih 300 metrov oddaljen ni utihnil. Ves zmeden sem sedel in prižgal cigareto, dve. Čez čas sem razvezal nahrbtnik in použil požirek toplega čaja. Polno uro sem nepremično sedel in razmišljal. Slišati ni bilo ničesar več, razen velike uharice. Srebrni lunin srp je zginil za Kljukovim vrhom in mrak je napolnil vso dolino. V vasicah pod mano so se že svetlikale luči. Srce pa mi ni dalo miru. V nahrbtniku sem poiskal žepno svetilko in šel za medvedom. Brez težave sem našel krvavi sled. Z napeto puško sem počasi hodil nekako tri kilometre daleč. Kri je morala v curku liti, ponekod kakor iz steklenice. Medved pa je kljub temu rinil dalje, dosegel planinski greben in prešel v sosednje lovišče, kjer sem se s težkim srcem odtrgal od sleda. Odhitel sem k lovcema Ivanu Kovačiču-Sinetu in Ivanu Grajšu, da bi mi naslednje jutro pomagala. Na nebu so migljale zvezde, na jugu nad gorami so se kopičili hudourni oblaki. Začelo se je bliskati. Malo pred polnočjo sem se vrnil domov v Kočevje. Ta noč je bila nenavadno dolga in že ob štirih zjutraj sem odrinil po tovariša Grajša in njegovega neprekosljivega krvosledca braka jazbečarja Kastorja. Ob šestih je bila krvosledna ekipa na mestu. V petem gozdnem oddelku, kjer je medved dosegel gozdno cesto, po njej šel dober kilometer in zavil v levo po gozdni vlaki, smo parkirali vozilo. Odprl sem vrata. Kastor je izstopil, ovohal okoli sebe in sedel na krvavi



sled. Drhteli sta mu sprednji nogi, vedel je, kaj ga čaka. Sine in Grajš sta si ogledala krvave lise in menila, da medved ne bo daleč. Nahrbtnik z jedačo in pijačo smo zato pustili v avtomobilu, v veri, da se bomo kmalu vrnili z medvedom. Napolnili smo puške, Grajš pa je navezal Kastorja na sledni jermen, ga nekajkrat pogladil in mu mirno ukazal: »Kastor, išči!« Kastor je nategnil jermen in nas vodil skozi šesti, sedmi, osmi in deveti gozdni oddelek, skozi zasnežene doline in čez kamnite griče. V devetem oddelku je bila na gozdni vlaki velika motna kaluža. Medved se je v njej povaljal in rana se mu je zaprla. Od tu dalje smo našli le redke kaplje krvi. Medved je krožil okoli kaluže in sklepali smo, da bo v bližini legel. Krožil je tudi Kastor in z njim spretni vodnik Grajš. Kastorjev nos je lezel po tleh kakor kača. In prav ob kaluži v snegu zapazimo sveže medvedove skoke. Odtisi šap so bili prav tako veliki kakor oni, po katerih smo doslej sledili. Kastor pa se ni zmenil zanje. Potegnil je v desno, v smer štirinajstega gozdnega oddelka. Grajš je bil s psom na kopnem, pa sva mu s Sinetom kazala na sled v snegu. »Vidita, Kastorja ne zanima sveži sled,« je odvrnil Grajš. »To je bil medved, ki je tik pred nami odrinil v Jelenov breg. Kastor kaže dvanajst ur star sled našega medveda, ki je krenil tu dol.« Morala sva mu verjeti in v rahlem teku smo pohiteli za Kastorjem. In res smo v bližnji dolini na snegu zagledali sled našega medveda, ki se je v snegu povaljal in zavil proti Reškemu hribu. Z njega se je spustil kakšnih 500 metrov navzdol, pa zopet nazaj na Reški hrib, od tu čez državno cesto proti Mokremu potoku in po njem precej daleč navzgor po vodi. Kastor je gazil po vodi, ovohaval zdaj desni zdaj levi breg in končno določno nakazal, kjer je medved izstopil iz potoka. Sled je šel dalje brez krvi in le tu in tam so bili videti odtisi medvedovih šap, prstov ali krempljev, včasih pa cel kilometer ničesar. Grajš se za vse to ni zmenil, le mimogrede je s prstom pokazal na zapaženi sled. Vse drugo je popolnoma zaupal Kastorju in mu sledil v hitrem koraku ali rahlem teku. V tem predelu je bilo nenavadno mnogo sledov prašičev, jelenjadi in srnjadi. Kastor se za vse to ni zmenil, šel je brezhibno po krvnem sledu. Pri Mokrem potoku smo prišli do košenic. Medved je zlezal pod leseno ograjo skozi, a se na njivah kmalu premislil in zavil nazaj čez potok v gosto grmovje, po katerem smo mu utrujeni, prepoteni, lačni in žejni komaj še sledili. Grajš je domneval, da bo medved po desetih ali petnajstih kilometrih poti legel. Sine je opozarjal na previdnost v gošči, skozi katero sva z Grajšem rinila za Kastorjem, se pretikala in vlekla dalje. Na lepem pa se je Kastor ustavil, dvigal svoj občutljivi nos, vohal, srkal in požiral zrak. Postal je nervozen, nervozen pa tudi njegov vodnik Ivan. Otiral si je potno čelo in menil, da

je medved v bližini. Bal se je za ostrega in napačnega psa, ki bi ga mogel medved raztrgati, ker ima noge zdrave. V tej gošči nam tudi puške ne bi mogle kaj prida pomagati. Zakaj preden bi se znašel in pomeril, bi bilo že po tebi. »Pa vseeno,« pravi Grajš, »sprčil bom psa pa naj bo kakorkoli.« Ljubeznivo je potrepjal svojega Kastorja, mu snel ovratnik ter napel puško. Pes naju je pogledal in zginil v grmovju. Pritajeno sva stala in v rokah tiščala napeti puški. Vzdušje je bilo moreče, nihče ni vedel, kaj se bo zgodilo. Čez čas polglasno vprašam: »Čez koliko časa se pes navadno vrne?« »Od pol do ene ure,« je odgovoril Grajš. Dolgo ni bilo slišati ničesar. Odločila sva se, da se povzpneva na bližnjo kopo zaradi boljšega opazovanja in prisluškovanja. Kmalu sva zaslišala v daljavi pasji lajež, ki ga je prekinjal rahel veter. Sklepala sva, da gre medved v smeri Krempe in da bo v najkrajšem času v planinah nad Bosljivo loko, kjer bi naju zaradi strmega terena čakalo še napornejše delo. Potem je bilo zopet vsenokrog tiho. Slekla sva prepotena suknjiča, se sušila na prijetnem soncu in vzdihovala po nahrbtniku, ki je ostal v vozilu. Grajš je legel in zadremal. Meni ni bilo do počitka, čeprav sem bil neprespan in izčrpan. Natančno po eni uri se je vrnil Kastor. Presrečen se je povzpел name in, ko sem zbudil Grajša, še nanj. Njegov vodnik pa je sklepal: »Kastor je bil z medvedom skupaj. Morebiti je medved mrtev ali pa se je pred nama umaknil iz tiste gošče, kjer sva bila



Tone Ožbolt (desno) in Ivan Grajš



*Belica, 12. IV. 1967, 250 kg, 335 točk*

nekaj slišala in sem nato psa odvezal. Pes ga je našel in gonil. Če je šel v planine, ga bova danes sledila do roba, jutri navsezgodaj pa gremo dalje.«

Spet sva sedla, da bi se utrujeni pes odpočil in umiril. V bližini je Kastor iztaknil kalužo, se zavalil vanjo, otepal z repom po blatni vodi in jo lokal.

Čez čas smo se vrnili na medvedov sled tja, kjer je bil pes spuščen. Kakih 100 metrov vstran mu je Grajš nadel ovratnik in ukazal, naj ponovno poišče. Pes je krenil, malo prevohal in že je bil na sledu. Z vso sigurnostjo je natezal jermen in vodil, ne da bi sploh nos potisnil k tlom. Le od časa do časa se je ozrl in pogledal, kako z Grajšem hitiva, tečeva za njegovim repom. S sledenjem se ni mučil, le dolgi jezik mu je molel iz gobca k suhemu bukovemu listju na tleh. Grajš je nenadno obstal in pokazal na kri: »Medved je začel znova krvaveti, zanesljivo mu je bil pes za petami in v skokih se mu je rana odprla. Upajmo, da ni šel daleč, saj bi po toliki izgubi krvi moral omagati.« Tekli smo dalje, tokrat ob svežih kapljah krvi, ki so se lepile na listje in lesketale po kamenju.

Pes je vlekel v hrib, se vzpenjal po skalovju in zavil v luknjo, podobno medvedjemu brlogu. Tam se je za meter umaknil in z nosom pokazal: Tukaj je, odslej naprej se mučite sami! Sled v votlino je bil svež, krvav. Od kreppljev odrgnjeno in opraskano kamenje je potrjevalo, da smo skupaj. Odpela sva puški, stopila nad luknjo in si prižgala cigareto. Kastor je bil na straži, ognjevito in drzovito je gledal. O medvedu pa ni bilo nobenega sluha. Stopila sva k brlogu in se oglasila. Zopet ničesar. Pomaknila sva se bliže in ugotovila, da se poševni rov po nekaj metrih prevesi navpično navzdol. Spustil sem kamen v brezno, iz katerega je prišlo strašno medvedovo godrnjanje, hropenje, otepanje in praskanje po skalovju. Še nekajkrat sva vrgla v votlino kamen ali pest prsti in listja.

Medved ni ostajal dolžan, s poslednjimi močmi naju je strašil in odganjal. Ugotovila sva, da je v breznu, iz katerega ne more. Čez čas je Grajš odločil, da grem do prve hiše po okrepčilo in priprave za rešitev medveda. Težko sem se ločil od brloga.

V Borovcu smo se pošteno okrepčali in odpočili. Lovec Sine je pripeljal škripec, vrvi in reflektor. Z nami so šli delavci iz vasi, pa tudi radovedneži. Ob brlogu je stalo osem mož in fantov. V breznu je bilo tiho, le enkrat se je kosmatinec rahlo oglasil. Postavili smo škripčevje in na vrvi navezali Grajša, da je z vrh brezna osvetlil dno. Nekje v globini je opazil zadnjo medvedovo plat. Podali smo Grajšu kamen, ki ga je spustil na zverino. Medved se je pošteno razjezil, puhal, godrnjal in praskal po steni. Postavil se je na zadnji nogi in gledal v luč, dokler ni pod usmrtilnim strelom utihnil.

Zdaj je bilo na vrsti najtežje in to je kot upletnitelju pripadalo meni. Prepasan z vrvmi in z reflektorjem za pasom sem se pričel spuščati v brezno, iz katerega je lezla siva megla, prepojena z medvedjim dahom. Visel sem na vrveh, svojih pet metrov od vrha in prav toliko od medveda. Občutek je bil ob vsej prijetnosti vendarle neprijeten. Z vrha so mi podali drog, da sem z njim otipal medveda, ki je mirno ležal na pečini. Potem se je jelo škripčevje vrteti in polagoma sem pristajal ob medvedu, ki sem ga osvetljeval in tipal z drogom, če bi bilo še kaj življenja v njem. Končno sem ga opasal z vrvmi, pri čemer nisem imel kaj prijetnega občutka. Ko ga je jelo škripčevje dvigati, se je zdelo, da ogromne teže vrvi ne bodo zdržale. Dvigati so me morali vštric z medvedom, da sem ga sproti sproščal, ker se je zatikal ob steni. Vse je pridrževalo dih; orjak se je prikazal na vrhu in se končno zvalil na tla. Sine je odlomil dve smrekovi vejici, eno zame in eno za Kastorja.

Medved je tehtal 250 kg, z dolžino kože 220 cm, star 10—15 let in s 335,5 točke. Za težko pridobljeno trofejo se moram v prvi vrsti zahvaliti odličnemu krvosledniku in njegovemu izkušnemu vodniku tovarišu Grajšu.





Foto R. Čenčič

## Samo ena...

Ivan Drobne

Sonce že dan za dnem bolj visoko jadra po nebu. Po globelih in rebreh ne vrše več mrzli zimski vetrovi. Zima je opravila svoje in ničesar več ne more zatreti življenja, ki že dolgo tli v vsakem koščku rjave, prijetno dehteče zemlje.

Sneg je izginil tudi okrog lisičin in nič več ne izdaja rjavkinih pohodov. Lisica se je prebila tudi skozi to zimo. Ljudi se je še bolj izogibala, odkar so ji uničili mladiče, nebojlene ljubke otročiče. Tudi nekaj svinčenih zrn še sedaj nosi pod kožo. Kadarkoli ji veter prinese osovražen dah po človeku, se neslišno zgubi med drevjem ali v gostem grmovju. Še dobro se spominja tiste mrzle zimske noči, ko tudi lisice praznujejo svoj praznik. Sicer ni več mlada, a je še vedno privlačna in takrat se ji je skušal približati močan zaljubljen lisjak. Lisica pa se ne preda zaljubljenemu samcu kar tako. Luna je sipala srebrno

svetlobo z vso močjo, ko sta tekla po redkem gozdu. Na robu gozda se je ustavila in ga počakala, ki je takrat pozabil na vse okoli sebe. Potem sta se zopet premikala tesno drug za drugim kakor dvoje temnih senc. Tista noč ju je zblížala, toda ne za dolgo. Ko sta tekla po znani stečini, jo je oplazil zoprn vonj po človeku in takrat je že tudi zagrmelo. Pekoča bolečina ji je stresla telo, lisjak pa je onemoglo zahropel in obležal. A ona je še kar bežala pred sikajočimi kroglicami. Globoko v gozdu se je ustavila in pogledala nazaj. Res ljubimca ne bo več za njo? Nič za to! Opravil je svoje in sedaj ji je vseeno, kje je.

Kadar otožno zajče vekanje pretresa gozd, postane še bolj previdna. Dobro ve, da je zopet tisti osovraženi dvonožec v gozdu, ki ji tako rad poje »serenade«, katerim je enkrat skoraj nasedla.

Vsaka lisica je dobra mati. Mladiči odraščajo in nikoli ne miruje prej, dokler ne nasiti pet lačnih gobčkov. Mladiči jo dobro poznajo in ves čas napenjajo ušesa, kdaj bodo zaslišali materino pri-tajeno stopinjo. Pred lisičinami pa ostajajo koščice zajcev, fazanov, kokoši in drugih živali. Celu krti pa tudi mačke plačajo svoj davek.

### Divji puran

Stefan Mikec

(Po Outdoor Life – lovskem listu ZDA)

Enkrat jim je prinesla nekaj dni staro srnico. Lisičice pač niso izbirčne. Ko se številna družinica nasiti, se stara včasih uleže blizu lukenj. Lisičke pa se zabavajo s tem, da lovijo muhe, ki jih privablja smrad. Če se kateri posreči muho ujeti, previdno potisne smrček pod mehko šapico, ker ji drugače muha izpod nje odbrenči pred nosom. Potem pa se lisičke podijo druga za drugo, da so tla kot pometena.

Toda sreča ne traja dolgo. Radoveden lovec se je preveč približal lisičinam in skrbna mati je čez noč odpeljala mladiče v lisičine nad jezom, kjer so povsem skrite nezaželenim očem v gostem grmovju. Tu je lisica učila mlade loviti. Na daljše pohode pa je še vedno sama hodila. Jezna je na šoje, ki so ji pogosto pokvarile njene roparske pohode. Sicer jim ne zameri njihovega šušmarskega oponašanja čuka in vran, toda kadar jo odkrijejo, s svojim predirljivim vreščanjem opozorijo nanjo ves gozd. Tako sta bila zajca, ki sta se pasla na jasi, opozorjena, preden se jima je dovolj približala. Postavila sta možica, da sta jo laže opazovala, seveda pripravljena, da vsak trenutek pokazeta pete, če bi le postalo prevročje. A ona, kakor da ta pohod ni namenjen njima, prečka jaso, čeprav ju skrivoma poželjivo opazuje. Ni tvegala skokov, da bi se potem sramotno vrnila praznih zob, ker zajca ujeti ni lahko, če ga ne presenetiš.

Mladiči so doraščali in stara jih je že učila samostojnega lova. Na jasi so lovili kobilice in če je bilo kaj sumljivega, je bila jasa v trenutku prazna. Ko so se prepričali, da ni nič nevarnega, so se previdno vrnil na jaso. Nekoč pa so naleteli na veverico, ki je brskala po listju. Ni jih še opazila. Zdaj pa le tiho. Stara se potuhne in se veverici počasi približa, izrabljajoč vsako kritje. Hop! Veverica je že v lisičjih zobeh. Tako se torej to napravi.

Tako je bilo vse do tistega jutra, ko jih je odkril lovec. Stara pa ga še ni odkrila. Prav ko sta se mala lisjačka vzpenjala drug po drugem in se vlekla za ušesa, je udarilo. Obležalo je dvoje mladih telesc. Lisičke so se za trenutek zmedle in takrat je že drugič siknil plamen. Lisička, ki je stala blizu visoke smreke sredi jase, je od bolečine široko razprla čeljusti in smrtni krč ji je stresel telo. Mlade lisičke niso mogle dojeti, kaj se dogaja in so brezglavo tekle proti lisičinam. In že tretjič je udarila lovčeva puška. Na jasi je ležalo četvero lisičk, le ena je ubežala smrti. Stara pa je bila že po prvem strelu na varnem. Lovec je niti opazil ni, ker je bila za grmom. Kdo bi ji očital njen beg, saj itak ni mogla ničesar spremeniti. Lovec pa si tudi ni bremenil vesti, saj je ravnal lovsko pravično. Streljal je najprej na mladiče, šele zadnja bi bila na vrsti stara. Zato, če se reši kak mladič, da od lakote klavrno ne bi poginil.

Da, od petih je ostala samo ena, ki je potem z materjo zbežala od nesrečnega kraja. V naravi je že tako, da ni za vse prostora.

Jutranja meglica je zavijala v enotno gmoto stare cedre in vitke hrastove sestoje, ko sva jo s sinom mahnila skozi obširne gozdove v predele, kjer žive divji purani. Pod suknjičem sem stiskal novo puško z malim daljnogledom, da bi se ne umazale leče. Stopala sva po stezi, posejani s kremenčevim kamenjem in sva morala zares paziti, če sva hotela hoditi neslišno. V kanjonu, nedaleč od naju sva že od časa do časa slišala lahen šum, povzročen od preletavanja puranov. To je pomenilo, da purani zapuščajo svoja prenočišča še pred zoro. Nenadoma me sin Mile potegne za rokav in mi šepne, da se mu zdi, da se je puran spustil na tla prav v najini bližini. Ustavila sva se in prisluškovala z zadržanim dihom. Ni bilo treba dolgo čakati, ko sva zaslišala močno prhutanje in različne udarce peruti po vejah. Torej ste zanesljivo tukaj! Kmalu zatem je vse utihnilo.

Predel, ki se razteza zahodno od mesta Austin in San Antonio, imenovan Hill Country, ima po splošni oceni največ divjih puranov v ZDA. To pa še ne pomeni, da je lov nanje enostaven. Često se zgodi, da se umaknejo tako nepričakovano in neopazno, da ni za njimi ne duha ne sluha. Zato zahteva lov na to perjad mnogo napore, iznajdljivosti in spretnosti. Morala sva biti skrajno previdna, saj bi zadostoval že malo glasnejši premik kamna na stezi in purani, ki so bili že na tleh, bi zbežali, ne da bi zleteli. To bi pomenilo njihov umik na drugo stran kanjona. Nedaleč stran sva opazila primerno mesto, kjer sva se dobro skrila. Napeto sva prisluškovala in opazovala okolico. Še vedno mi je uganka, kako uspe tropu puranov prelet ali hoja za hrano brez vsakršnega šuma. Težki kakor so, bi morali na tleh vsaj od časa do časa povzročiti kak šum, kar pa se ne zgodi nikoli. Ni jih pa težko zaznati po njihovih klicih, ki niso ravno redki.

Nenadoma se oglasi pred nama in za nama vrsta klicev, perk, perk, se pravi klicev, ki poženejo lovcu kri po žilah in srce udari tako močno, da ga sami slišimo. Očitno so bili to klici pur. V Teksasu je lov na purane neuspešen vse dotlej, dokler se jata ne razprši ter se nato znova sklicuje in zbira. Kakor je lovcem na purane znano, se purani v jeseni družijo nekako po vrstah, stari purani skupaj, mladi (spomladanski) skupaj

in pure skupaj. Večkrat se skupini pur pridružita eden ali dva mlada purana. Klice starih puranov lahko že na daljavo prepoznamo, medtem ko je klice mladih, zlasti ob slabših vremenskih pogojih, težko razločiti od oglašanja pur. Nekaj minut pozneje se je spodaj na meji med cedrovim in hrastovim gozdom v smeri kanjona nekaj premaknilo. Purani! Počasi sem dvignil daljnogled in jih skozi gosto jutranjo meglo preštel. Devet jih je bilo in premikali so se še dokaj počasi. Spoznal sem, da so vse pure, ki so v Teksasu in večini drugih držav stalno zaščitene. Nenadoma se je kolona ustavila in pure so visoko dvignile glave in prisluškovale. Ena izmed njih se mi je zdela nekoliko večja in po njeni drži ter temnejšem perju sem prepoznal purana. Toda zaradi goste megle nisem mogel videti značilnega izrastka na prsih, niti ne rdečih izrastkov kože na spodnjem delu glave in začetku vrata. Večkrat se namreč zgodi, da mlad puran še nima dovolj vidnega izrastka na prsih, ki je tako majhen, da ga docela zakriva prsno perje in ga je videti le ob normalno svetlem dnevu. Premaknil sem se nekoliko bliže, da bi morda tako bolje videl. Purane sem imel na kakih 65 korakov in s šibrenico ne bi smel streljati. Toda moja nova puška je bila polrisanica in za kroglo si boljše razdalje ne bi mogel misliti. Počasi in neopazno sem dvignil puško in skušal dobiti purana v daljnogled. Toda tu se je začela nova nevsječnost. Predhodno sem opazoval purana skozi daljnogled s sedemkratno povečavo, na puški pa sem imel 2,5 kratno in v megli ni pokazala tistega, kar sem potreboval. Zaznal sem edinole nerazločne gibajoče se gmote in možnosti, da si izberem purana, ni bilo. Medtem so se purani obrnili in se začeli pomikati proti nama. Nenadno pa so se zopet obrnili in med glasnimi klici zginili med visokimi cedrami. Čakala sva nadaljnjo uro. Megla se je začela počasi umikati nastopajočemu svitu in sonce je kmalu vzšlo. Večkrat sem bežno pogledal svojo novo puško in porodil se mi je dvom, če je res izdelana nalašč za lov na purane. Pravkaršnja megla mi je omajala vero.

Ideja o ustreznih puški za lov na purane se mi je namreč porodila spomladi leta 1957 v Missisipiju. Tedaj sem s šibrenico obstrelil velikega purana in ga končno zgubil. Na tistem lovu pa sem se seznanil z lovцем, ki je s kroglo streljal fazane. Toda puranje meso je bilo največkrat močno razbito.

Divji puran je žilava in spoštovanja vredna pojava v teži od 5 do 12 kg. Njegove nožne in perutne kosti so izredno močne in dolge. Oprsje je sorazmerno zelo veliko in za divjega purana je značilno, da ima sila trden oklep iz močnega perja, mišic in kosti. Dolga leta so ga lovili v glavnem na dva načina. Uporabljali so bodisi šibrenico, največkrat kal. 12 in šibre št. 6 ali debelejšje. Cilj sta bila vedno puranova glava ali vrat. Poleg tega so uporabljali tudi risanico, ki

je navadno služila za lov na jelenjad in srnjad. V tem primeru je lovec meril izključno v glavo, da se je izognil razbitju telesa. V splošnem je bila uplenitev purana s šibrenico, čeprav je lovec meril v glavo, negotova stvar. Za količkaj zanesljiv strel je smel biti puran oddaljen največ 35 do 40 korakov. Večina lovcev se namreč zaveda, da so strelji na večje razdalje negotovi in povzročajo le pohabljanje živali in izgubo plena. Z željo za bolj učinkovitim orožjem sem spraševal lovce, kakšni so uspehi z risanico. Odgovor je bil jasen: na 30 korakov je možen zadetek v glavo, na več — negotov.

V Alabami, kjer sem nekajkrat lovil divje purane, sem prvič videl lepo trocevko nemškega izdelka. Pri njej me je motilo le to, da je bil naboj za kroglo premočen. Še vedno namreč nismo imeli primerne puške za lov na divje purane, čeprav je ta lov nadvse zanimiv in dovoljen v večini držav ZDA. Zadnje čase so namreč mnoge ameriške države naselile purane povsod, kjer so nekoč bili. Michigan in Iowa, državi, kjer so bili nekaj purani zelo številni, sta zopet vzpostavili dokaj visok stalež. Tudi v Missouriju so uspeli to divjad razmnožiti v tolikšni meri, da so zopet lahko dovolili lov nanjo. Purane so naselili celo v predelih Črnih gričev v Južni Dakoti in v več predelih Wyominga, kjer prej nikoli niso živeli in jih sedaj lovijo že sleherno jesen vso lovno dobo. Od vseh teh predelov pa me je najbolj privlačeval Teksas. Že v začetku lova sem se spoznal z nekim farmerjem, ki je purane streljal z .22 long rifle. Priznal pa je, da jih je veliko zgubil, ker da krogla .22 long rifle ni najbolj primerna za tovrsten lov. Kadar je hrane obilo, se purani prenehajo premikati nekako sredi predpoldneva in se zadržujejo v senci dreves. S sinom, ki je imel lahko dvocevko kal. 20, sva se vračala pod vzožjem skalnatega griča, ki ni imel skoraj nikake podrasti, razen cedrovih goščav. Tedaj se je izpod bližnje cedre pognal v zrak zajeten puran. Pri tem je naletel na sina, ki se je takoj znašel in pomeril s svojo polavtomatko. Videl sem, kako se je skoraj hkrati s strelom veliki samec v letu vznemiril in se s skrajnim naporom trudil, da bi se obdržal v zraku. Trenutek pozneje se je nekako preganil in omahnil na tla, kjer se je hotel izmakniti z divjim otepanjem s perutmi. To je bil za sina velik uspeh.

Zadnje čase so pogosto govorili, da bo Winchester kmalu prinesel novost, to je .22 magnum. Pred nedavnim sem npr. opazoval nekaj puranov, ki so se pred menoj sprehajali na kakih 70 korakov in sem bil s svojo šibrenico docela nemočen. Zato sem sklenil, da je treba v tem pogledu nekaj ukreniti. Saj lovec lahko s šibrami strelja purana v glavo na daljavo največ 35 do 40 korakov, medtem ko s kroglo na 100 ali nekaj korakov več v telo. Tem pogojem bi do neke meje ustrezala edinole mala Savage polrisanica z .22 magnum. Polrisanica s takim nabojem je znana. Win-

chester je izdelal in dal na trg naboj, ne pa ustrezne puške. Temu je takoj sledil Savage, ki je založil tržišče s puško, kakršno sem si zamišljal, to je s cevjo .410 in .22 magnum.

Brž ko sem dobil to puško, sem pohitel v Teksas, da preskusim njeno uporabnost. Poskusi so pokazali, da ima mala kroglica začetno hitrost okoli 660 m/sek, na razdalji 100 korakov pa še 460 m/sek. Razanca na tej razdalji je bila naravnost nepričakovana, saj je znašal vzpon nad merilno črto le tri centimetre. Nadvse pa sem bil vesel njene udarne moči, ob ustju cevi z okoli 150 m/kg, na razdalji 50 korakov okoli 115 m/kg in na 100 korakov še 56 m/kg. Prednost tega naboja se je pokazala tudi v tem, da ni imel tistega razdiralnega učinka na telesu kakor naboji .243, .222 Hornet, 30/30 in drugi.

Za razdalje nad 75 korakov sem merilne naprave dopolnil z daljnogledom 2,5 × povečave, ki je imel na 35 korakov zorno polje 15 korakov. To zadostuje, da vanj ujameš purana. Puško sem najprej preskušal na domačih puranih na razne razdalje. Pri tem sem ugotovil, da je krogla napravila ob zadetku nekoliko večjo rano, kakor sem pričakoval, vendar še vedno v mejah dopustnosti.

Neki dan sva s sinom zaslišala glas purana z bližnjega grebena. Na splošno je znano, da so purani kaj glasni spomladi ob rasti. Stari purani se oglašajo tudi v jeseni in kadar zgodaj zjutraj zapuščajo gredi. Oglašajo pa se tudi, kadar jih preplaši glasen šum ali so kako drugače moteni. Vtem se nama je puran nekoliko približal in ko sem ga znova zagledal, jo je mahal prav proti nama. Naenkrat pa je utihnil in nisem ga več slišal ne videl. Nenadoma se je spet oglašil z nizkim vprašujočim glasom, kakor bi se z nekom pogovarjal. Vse je kazalo, da se je ločil od svoje družbe, sedaj je pa gledal, kako bi jo zopet našel. V naslednjem trenutku sem opazil skozi košat grm njegovo megleno postavo. Bil je sorazmerno velik z lepo brado na vratu. Korak za korakom je šel vzdolž bližnjega roba v smeri goličave. Z vsemi močmi sem zadrževal premočno dihanje in skušal pomiriti pospešen utrip srca. Ostati sem moral povsem miren. Pri tem sem čutil, da me boli sleherna mišica. Ker sem klečal, sem imel občutek, da se mi je zarezal oster kamen v desno koleno prav do kosti. Medtem se je puran pojavil na planem in nisem smel dvigniti puške. Moral sem čakati, da je prešel dovršen del planje, ki je bila posejana z raztresenimi kamni in nekaj gnilimi, na široko razmetanimi štori. Tako je prikorakal nekako do srede tega razgaljenega prizorišča. Čeprav sem ga imel na dlani, orožja nisem uporabil. Nekajkrat se mi je zmaknil za debela ceder, kar pa me ni oviralo, da ga ne bi fotografiral. Končno se je pomaknil na greben. Po krajšem čakanju se je pojavil še en samec. Med visokim drevjem se je premikal skrajno previdno. Napol čepeč sem stopil izza drevesa in hkrati dvignil puško. Od

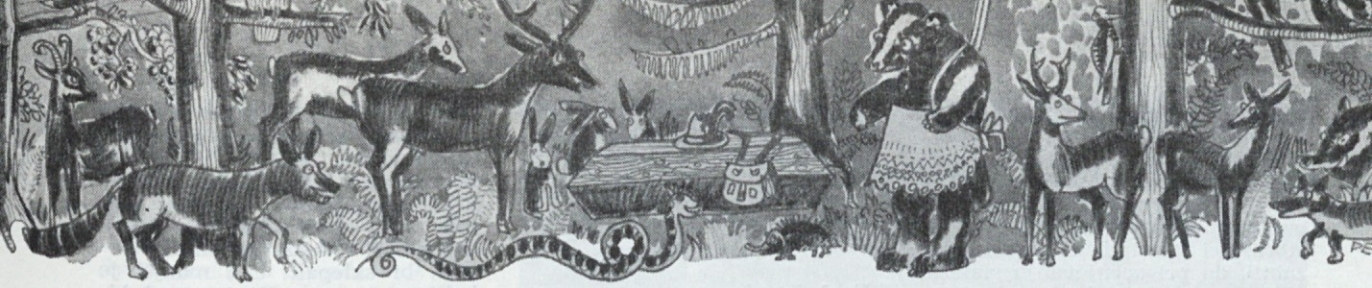


presenečenja se za hip ni znašel. Daljnogled se je uprl v sredino telesa in že sem videl, da je neznatno počenil za odlet. Toda prepozno, prej je spregovoril mali naboj magnum. Krogla je prebila zadnji del telesa in takoj sem opazil, kako se mu je povetil rep. Kljub temu mu je vzlet uspel in njegovi hitri zamahi peruti so kazali, da hoče doseči višino. V trenutku sem podzavestno preklopil na šibre, čeprav se še nisem odločil, da bi jih sploh uporabil. Tedaj pa je začel padati, kljub poskusom, da bi se obdržal v zraku. Padel je in z živo rdečo brado obležal na tleh v sončnem blesku.

Ko sva ga z Mikom pozneje pregledovala, sva ugotovila, da je stari samec imel dvojno brado, večjo in manjšo. Odkar sem uplenil tega purana, mi je uspelo tej trofeji dodati še vrsto drugih. Osebnost sem prepričan, da imam zares ustrezno lovsko orožje, ki je hkrati športni rekvizit.

V zadnjem času pa sem že slišal, da je dal Winchester na trg naboj .22 magnum s kovinskim krogelnim plaščem, z enako težo krogle 4 g in z enako udarno močjo. Čeprav ta krogla tudi nekoliko raztrga meso, je vsekakor primerna tudi za lov na večje ptice kot na purane in menim, da bo nova krogla s kovinskim plaščem manj razdirala meso, a bo kljub temu še vedno v enaki meri smrtonosna.





# I Z L O V S K E G A O P R T N I K A

## Avstrijska lovska filma v Kranju

Lovska zveza Gorenjske je za svoj občni zbor, v nedeljo 14. maja dopoldan, organizirala zaključno predstavo avstrijskih lovskih barvnih filmov »Die heilige Erbe« (Sveta dediščina) in »Wer die Heimat liebt« (Kdor ljubi svoje kraje). Dvorana kina »Center« v Kranju je bila rekordno napolnjena z okoli 800 gorenjskimi lovci, njihovimi svojci, prijatelji in znanci. Mnogi pa so zaradi pomanjkanja prostora v dvorani morali ostati zunaj. Prejšnji dan, 13. maja, so film »Die heilige Erbe« zavrteli tudi za ljubljanske lovce v Klubu poslancev v Ljubljani.

Oba filma sta nastala predvsem po zaslugi velikega avstrijskega lovca in dolgoletnega predsednika avstrijsko-štajerske lovske zveze, pokojnega barona Mayer-Melnhofa. Film so snemali v letih od 1953 do 1956. Melnhof je najprej dal filmati v svojem, okoli 40 000 ha velikem lovišču, prizore iz življenja razne divjadi in je bil prvotno to en sam film. Kasneje pa sta po Melnhofovi zamisli in idejah nastala dva igrana filma z različno vsebino, ki gledalca na svojstven način seznanjata s problemi, ki jih ima lovstvo za ohranitev divjadi.

Divjad in z njo vred vsa živa narava je lovcem izročena »sveta dediščina«, da jo varujejo in ohranijo nadaljnjim rodovom. Vloga lovca ni v slepem ubijanju, ampak le v odstranjevanju tistega, kar ni v prid nadaljnjemu obstoju živalskih vrst. Lovec naj torej s svojim ravnanjem pomaga popravljati ravnotežje v naravi, ki ga ruši človek sam. V filmih je načetih tudi več problemov, ki niso samo zadeva lovcev, ampak vseh ljudi, ki imajo opravka z naravo. Prikazanih je nekaj naspotujočih si primerov med gozdarstvom, turizmom, motorizacijo in načeli varstva narave; gozd ne predstavlja vrednosti le kot dobavitelj lesa, ampak tudi kot dom divjih živali, krotilec vetrov in blažilec podnebja; turist naj bo tudi v gorah in v gozdu razumno bitje, ki ima mero pri trganju cvetic in kurjenju ognja; v vsaki

tihi gorski dolini avtomobil še ne pomeni človekovega kulturnega napredka itd.

Razen tega, da filma prikažeta gledalcu razne vrste divjadi v vsej njihovi krasoti, pa lovca tudi marsičesa poučita, še posebno glede lovskih običajev. Vse sicer ni sprejemljivo za nas, ker je med našim in avstrijskim lovstvom le določena razlika, vendar je pa precej navad in običajev, ki so lovcem več evropskih dežel skupni. Kakor češki in nemški lovec nosita puško na levi rami, jo nosi tudi avstrijski in — pravijo — da tudi naš. V obeh filmih niti enkrat ne vidiš lovca s puško na desni rami, ampak dosledno vedno na levi s cevjo spredaj navzgor. Zato, lovski tovariš, vsaj na zboru pred brakado, pri lovskem pogrebu, pred fotoaparatom ali kjer koli se želiš predstaviti kot lovec — puško na levo ramo!

V lovski družbi tudi pri nas — kot v obeh filmih — lovec drži kozarec z levico. Če si nepoučen,

se tega prej nauči, preden greš v lovsko družbo. Ko je bil pred leti predsednik Tito v neki lovski družbi in so lovci tudi nalili kozarce in nazdravili, je bilo nekaterim prav nerodno, ko je tovariš Tito opozoril, da lovec v lovski družbi prime kozarec z levico.

In ali si videl v filmu, kdo odlomi in vtakne plenu v kljun oz. usta zeleno vejico kot zadnji grižljaj? Ne spremljevalec, ampak strelec, uplenitelj, da se simbolično oddolži žrtvi! Potem šele spremljevalec čestita uplenitelju in mu z levico izroči na klobuku zeleno vejico, z desnico pa čestita lovski blagor. Opozorim na to zato, da ti kot spremljevalcu inozemskega gosta morda ne bi bilo tako nerodno kot onemu, ki ga je gost-tujec ob uplenjenem srnjaku učil, »kako se reči streže«.

A to ni vse, kar filma nudita lepega, poučnega in vzgojnega — lovcem in drugim ljubiteljem narave. Pri nas je težavno le to, ker velik del gledalcev ne razume nemškega jezika, v katerem sta bila filma predvajana.

Da je zopet veliko število naših ljudi videlo ta dva filma, gre v prvi vrsti zasluga lastnici filmov, hčerki pokojnega barona Mayer-Melnhofa in v naših lovskih krogih od Maribora do Ljubljane dobro znanemu avstrijskemu lovcu, gojitvenemu mojstru (Hege-meister) Jožetu Jurigi-Lamutu, ki je filma k nam tudi osebno prinesel.

France Cvenkel

## Gamsi in ruševci v Polhograjskih Dolomitih

Že nekaj let je minilo, odkar so se v Polhograjskih Dolomitih pojavili gamsi in ruševci kot stalna divjad. Zadržujejo se predvsem na področju Grmade, Tošča in Homa. Gamsov trop ni velik, morda 10 do 20 živali, vendar bogate te predele, v katerih gospodarijo lovske družine Dobrova, Polhov Gradec, Medvode in Škofja Loka. Do letos je med prvimi tremi družinami, ki so povezane v Zvezi lovskih družin Ljubljana, veljal dogovor o odstrelu gamsov in ruševcev in sicer tako, da je vsaka družina na področju Grmade in Tošča imela odstrel vsako tretje leto.



Srnjak s Krima. Foto Z. Orel  
Upljenitelj Alojz Mavec, LD Tomišelj

Menim, da je tak dogovor zagotavljal večanje kolonije gamsov, ki sicer nimajo idealnih pogojev za nadaljnje razmnoževanje zaradi sorazmerno majhnih površin oz. majhnega življenjskega prostora. Pri tem tudi ne smemo pozabiti, da pri ocenjevanju staleža verjetno vse štiri lovske družine štejejo ene in iste gamse za »svoje«, ker ti prehajajo iz lovišča v lovišče.

Z letošnjim letom se je pa zadeva bistveno spremenila. Ne vem na čigavo pobudo; omenjene tri družine so sprejele na bazenskem posvetu sklep, da sme vsaka družina vsako leto upleniti po enega gamsa in enega ruševca. Sem sicer laik v gojitvi gamsov, a sem prepričan, da bi z uresničevanjem tega sklepa prehujo posegali v vrste gamsov in ruševcev v Dolomitih in bi jih zato prekmalu zmanjkalo. Pri tej svoji trditvi se opiram na izkušnje, ki jih imajo družine Golo, Ig, Rakitna in Borovnica, kjer je stalež gamsov razmeroma velik, odstrel pa neprierno manjši v sorazmerju s številom v Dolomitih.

Čudim se, da je pobuda za tak sklep prišla prav sedaj, ko imajo lovske družine veliko več samostojnosti in odgovornosti. Čeprav bi se sam pri oceni staleža gamsov motil in bi jih bilo dvakrat toliko, tj. 20 do 40, mislim, da bi bil odstrel 3 gamsov letno na tem področju odločno prevelik. Pri tem pa še ni upoštevan odstrel, ki ga izvrši LD Škofja Loka. LD Medvode namerava odstreliti tudi 2 gamsa na področju Homa. Osebnostno menim, da bi bilo nujno pri planiranju odstrela gamsov in ruševcev pritegniti k sodelovanju in skupnemu načrtovanju še LD Škofja Loka, tako da bi s skupnimi naporimi dosegli to, kar skupnost od nas lovcem pričakuje in upravičeno zahteva, namreč ohranitev sedanjega staleža, oziroma povečanje števila divjadi in tako tudi povečanje odstrela.

Vprašanje nastaja, kdo naj bo tisti organ, ki bo preprečil prevelik odstrel — s predpostavko, da je moje stališče pravilno — in zagotovil nadaljnji obstoj kolonije gamsov v Polhograjskih Dolomitih, tako blizu Ljubljane. Mislim namreč, da imajo tudi nelovci pravico opazovati naravo in uživati ob pogledu na lepo divjad v teh predelih, ki imajo nemalo obiskovalcev.

Še je čas, da preprečimo iztrebitev komaj nastale gamsje kolonije v Polhograjskih Dolomitih. Menim, da upravičeno pozivam lovske družine Dobrova, Polhov Gradec, Medvode in Škofja Loka, da na skupnem sestanku sprejmejo sklep, ki bodo tod zagotovili nadaljnji

obstoj te divjadi, sicer bodo morali to storiti oblastveni organi, to je občinske skupščine Ljubljana Vič-Rudnik, Ljubljana-Šiška in Škofja Loka.

Janez Dolničar

### Učinek krogle

je odvisen od: teže krogle, izražene v g (gramih), zgradbe, oblike krogle, hitrosti krogle, Vo začetne, Vz zadetne;

učinka krogle, Eo začetnega, Ez zadetnega (v kpm — kilopondih); obremenitve krogelne temeljnice Ot v g (cm<sup>2</sup>).

Težnja sodobne balistike je, da ustvari izstrelak — kroglo — ki bi tako učinkoval, da bi zadeta žival strela, poka ne slišala več. Toda danes ob poplavi najrazličnejših risanic, oblik nabojev in večkrat nestvarne reklame, uporabljajo nepoučeni ali pa brezvestni lovci neustrezne naboje — krogle — za divjad, da zadeta še zbeži in po dolgih smrtnih mukah končno pogine. Kdor se ni zanimal za načela balistike in učinek krogle na živalsko telo, je še vedno mnenja, da je učinek krogle tem boljši, čim večji je kaliber. Zato uporablja močne naboje za veledivjad tudi za srnjad in jelenje v račun nepotrebno večjo težo puške in močnejši, tudi neprijeten odsun puške, pri tem pa nima niti takega uspeha kakor npr. na jelenjad. Nasprotje temu so lovci, ki uporabljajo čim manjše kalibre, ker so bili nekajkrat priča, kako je »kroglica« — ob izrednem zadetku — odlično učinkovala. To so izjemno srečni zadetki, ob katerih so celo dobri strelci presenečeni. Koliko pa je primerov, da bi divjad (parkljarji), s tako kroglico lovsko pravilno zadeta v pleče, ostala v ognju?! Drugo vprašanje je iskanje take divjadi po krvnem sledu, če ni nobenega krvavega sledu in zlasti, če nimamo krvoslednika. To so lovci, ki so uverjeni, da je zgolj hitrost edino odločilna za učinek. Povečana hitrost pa gre navadno na račun zmanjšane teže krogle. To se je obneslo za malo divjad v kalibru 5,6 × 52 R in 3 gramsko kroglo, ne pa za srnjad, za katero je zadostna le 6 gramska krogla, vsekakor pa naboj 5,6 × 61 SE Hofe. Zaradi velikega pritiska plinov pa puške niso lažje kakor risanice z večjim kalibrom. Toda teža krogle same ni odločilna za učinek, temveč obremenitev njene temeljnice (Ot). To je vrednost, ki jo dobimo, če težo krogle množimo s temeljnico kalibra. Npr. temeljnica kalibra 6,5 je 35,3 mm<sup>2</sup>, kalibra 8 mm 52,8 mm<sup>2</sup>. Tako je Ot pri 10-g krogli kal. 6,5 mm 28,3 g/cm<sup>2</sup>, pri kal. 8 mm pa le

19 g/cm<sup>2</sup>. Ta razlika se posebno uveljavlja balistično, to je pri uporabi zraka, zadetne hitrosti in razance ter pri učinku zadetne moči, zmogljivosti v globino, odaje moči — žive sile in prenosa v šokovni refleksi. Iz teh komponent bi sklepali: čim manjši je kaliber, tem manjši je upad hitrosti pri enaki obliki krogle, tem večja je razanca in njena prebojna moč zaradi manjše temeljnice in manjšega odpora v živalskem telesu. Poleg Vz (zadetne hitrosti) je posebno važna prebojna hitrost izstrelka (ostanka krogle) ob zmalčenju krogline glave, kar je odvisno od trdnosti glave in Ot (obremenitev temeljnice). Čim lažja je krogla, tem bolj in hitreje se zavre prebojnost in s tem naglo zmanjša moč za usmrtilni učinek. Čim večji je kaliber, tem boljša je za zdržanje hitrosti močno koničasta krogla. Zato pa je pri streljih v mehko premalo učinkovita, krogla majhnega kalibra pa največkrat živalsko telo prebode kakor s šilom in slabo učinkuje. Zato je za drobne krogle priporočljiva topa (okrogla) glava, ki se v živalskem telesu primerno zmalči, zaradi majhne temeljnice pa razmeroma malo zgublja na hitrosti. Za učinek v globino mora zlasti malokalibrska krogla imeti veliko obremenitev temeljnice (Ot), z drugo besedo, biti mora dolga. Zato krogle s premajhno obremenitvijo temeljnice niso za parkljasto divjad! Obremenitev temeljnice pa je odvisna od kalibra in teže izstrelka in se navadno giblje med 5 in 20 g. Za najmanjše kalibre — okoli 5,6 — je največja obremenitev (Ot) okoli 20 g/cm<sup>2</sup>, kar zadostuje za malo divjad. Nikakor pa ne ustreza za jelenjad in prašiče 6 gramska krogla 6,5 × 57, ki je za daljinske strele primerna na srnjad in gamse. Čim manjši je kaliber, tem večje je trenje izstrelka v vrtežu cevi, tem manjša je pri enakem pritisku plinov začetna moč krogle (ob ustju). Pri veliki zadetni hitrosti je nevarnost, da se krogla prehitro razleti in ne more globinsko učinkovati, prav tako pa zaradi prevelike prebojne hitrosti ne odda zadosti razdiralne (usmrtilne) moči v notranjost telesa.

Za nas kot univerzalna risanica še vedno prihaja v poštev kaliber 7 mm in »univerzalna« 9 gramska krogla z Ot 20—25 g/cm<sup>2</sup> za šibkejšo parkljasto divjad — srnjad, gamse — zlasti na večje strelne daljave. S tem se izognemo nevšečnosti nabojev z različno težkimi krogli, saj si največkrat ne moremo privoščiti risanic raznih kalibrov, niti ne nabojev z različnimi krogli, kjer je tre-



ba upoštevati še morebitno različno lego zadetkov, zlasti na manjše cilje.

S temi okrnjenimi podatki sem želel opozoriti lovce, ki love na parkljasto divjad, da dobro premislijo, s kakšno municijo streljajo nanjo, na divjad, ki je vedno dragocenejši okras našega življenjskega okolja in do katere mora biti lovec vedno in povsod lovsko pravičen.

M. S.

### Za človeški odnos do živali

Pri sosedih je zbolel zelo spoštovan in upoštevan družinski član — papiga »Pika«. Vprašali so me za nasvet, kako pomagati ubogi živalci, pa jim žal nisem vedel kaj prida svetovati. Pač pa sem se spomnil na društvo za varstvo živali, ki da daje tudi veterinarske nasvete svojim članom. Na željo Pikičine gospodarice sem jo spremljal na sedež društva in tako sem tudi sam postal nehoti član Društva za varstvo živali SRS. Pa mi ni žal. Saj se program tega društva sklada s cilji in nalogami lovske organizacije in z mojim subjektivnim odnosom do žive prirode. V razgovoru, ki se je razvil med tovarišicama, ki sta delali v pisarni in menoj ter s strankami, ki so bile slučajno prisotne, pa sem na svojo žalost ugotovil, da imajo o lovčih kaj slabo mnenje. Imajo jih za brezsrčne in krute streljače, ki jim je pobijanje užitek. Vse sem poskusil, da bi jim povedal o nalogah lovske organizacije in o vlogi lovca pri vzpostavljanju in ohranjanju naravnega reda med divjimi živalmi, ki ga je porušil človek s svojim posegom v naravo. Tovarišici sta mi odgovorili, če je tako, potem napravite red med svojimi člani — lovci! Dali sta mi na vpogled mnogo pism iz različnih krajev Slovenije, s katerimi se posamezniki obračajo na društvo, naj vendar nekaj ukrene proti brezobzirnosti lovcev pri poljskih pogonih, ko si ne pomišljajo streljati tudi na ptice pevke. Mislim, da bi bil vsak moj izgovor zaman. Ptice pevke streljajo tuji lovci, o tem sem prepričan — ampak streljajo jih tudi domači lovci!!

Nadalje sem bral pismo šolarke, v katerem toži »grdega lovca«, ki je ustrelil njeno lepo mucko, ki jo je vsak dan spremljala nekaj metrov od hiše, ko je šla deklita v šolo. Njena muca se je vsakokrat vrnila takoj domov, samo tisti dan je ni bilo, ker jo je »kruti, kruti lovec ustrelil«.

*Ali je potreben komentar?*

Iz naslednjega pisma navajam dobesedni odlomek:



Foto I. Napotnik

»To se je dogodilo v nedeljo, 5. 3. 1967, ko je pes spremljal gospodarja in ga je lovec obstrelil tako, da ni takoj poginil. Ne bi zameril, da je kot lovec varuh gozdne divjačine (?) dobil psa v pogonu in ga je zaradi tega pokončal, temveč je bil oddaljen od gospodarja le največ 10 metrov in NI LOVIL! Po obstrelitvi psa je gospodar večkrat zaklical lovcu, da naj psa dokonča do kraja (ranil ga je namreč v prvo nogo, krogla je šla skozi pleče in pljuča), se ta ni javil, pa čeprav je to trajalo približno pol ure.

V tem primeru gre za grobo dejanje — mučenje domače živali in je treba proti takim elementom strogo postopati, ker ti ljudje ne poznajo pravil, ki določajo pravico živali do obstoja.«

Mislim, da tudi v tem primeru komentar ni potreben.

Nelovci nam ne bodo nikoli verjeli, koliko naporov vlaga naša lovska organizacija, naše glasilo in mnogi posamezni lovci za vzgojo članstva za človeški, etični odnos do vseh živih bitij, dokler se bodo našli v naših vrstah taki brezvestni streljači, ki s pravim lovцем nimajo nič skupnega.

Lovce, resnične ljubitelje narave pa vabim, da se tudi oni vpišejo v Društvo za varstvo živali SR Slovenije, Trubarjeva 16, Ljubljana.

Janko Perat

### Srna v Ljubljani na Kodeljevem

V nedeljo, 7. maja ob šestih zjutraj, je prišla v Ljubljano srna, ki se je na Povšetovi cesti ob hiši št. 68 nekoliko popasla, potem pa krenila po Kosovelovi

cesti in ob Koširjevi ulici zavila mimo šole Kette - Murn proti parku ob gradu Kodeljevo. Morebiti jo je prignala na mestni asfalt radovednost, da vidi pohod Ob žici okupirane Ljubljane, ki je bil ta dan.

L. Zupan

### Novi dom

Nad Pohorjem se je ta dan že pokazalo sonce in kmalu priplavalo tudi nad Mislinjo. Bilo je nedeljsko jutro in lovci so se odpravili na obhod revirja. Ob vrnitvi so s sabo prinesli srnico, vso izčrpano in onemoglo. Neki kmet v Razborci jo je imel zaprto v hlevu in le s težavo so mu dopovedali, da bo srnica ob življenju, če ne bo prišla v prave roke. V varstvo so jo potem zaupali Bučlerjevi mami.

Tudi pred leti je mama imela srno, a kljub temu, da sta se dobro razumeli, je prišla v roke ljudi, ki niso znali ceniti vrednot narave. Težko se je ločila od nje, a čuta do lepih stvari narave ni izgubila.

Tako je srnica dobila novo mamo in nov dom. Kmalu sta se sprijateljili in postali nerazdružljivi. Ker je bila srna majhna kot pika, so jo klicali kar Pika. Pila je mleko po dudi iz steklenice. Sprva se je sicer branila, a jo je lakota izučila. Privaditi pa se ni mogla ljudem okoli sebe. Le kadar je poklicala Bučlerjeva mama, je pritekla z vzdignjeno glavo in vohala po zraku. Če je videla, da jo kdo opazuje, se je skrila v mamino naročje. Edino njena prava mama bi jo mogla



imeti tako rada. Tisti, ki jo je ugrabil materi, res ni imel dobrega srca. Tako delajo mnogi, odzamejo mladičke, pri tem pa ne pomislijo, da jih s tem obsodijo na žalosten konec. Le v redkih primerih se da srnjega mladiča ohraniti pri življenju. Ljudje namreč mislijo, da se je mladič zgubil in da so napravili dobro delo, ko so ga odnesli domov. Vendar ni tako, srna dobro ve, kje ga je pustila, ko je šla na pašo.

Ko je prišla jesen, je mala Pika zrasla v veliko Piko. Kadar mama odide na polje, jo Pika spremlja. Nikdar je ne zapusti, le včasih stopi v gozd, da se ohladi. Povsod jo spremlja. Ljudje mami skoraj zavidajo, čeprav nekateri kmetje tako črno gledajo na divjad, ki jim včasih naredi nekaj škode. Tudi Bučlerjeva mama ima kmetijo in ve, da mora tudi divjad živeti, saj so divje živali del narave. Kako bi si predstavljali naravo, če v njej ne bi bilo divjadi? Sedaj Bučlerjeva mama in srna kraljujeta na posestvu in si delita srečne dni.

Vlasta Dvorjak

### Kateri predpis štiti sove?

Od tovariša Z. N. iz M. smo prejeli prošnjo, da v »Lovcu« odgovorimo na naslednje:

»Iz člankov in dopisov v ‚Lovcu‘ razberem, da so sove zaščitene ptice, vendar ne poznam predpisa, ki jih štiti. Po 2. čl. zakona o lovstvu (Ur. list SRS, št. 22, od 7. VII. 1966 in ‚Lovec‘ št. 5/1966) se k divjadi prištevajo tudi ujede, torej tudi sove, vendar pa v novem republiškem zakonu o lovstvu (3. čl.) zanje ni lovne dobe, niti niso — z izjemo velike uharice — uvrščene med vse leto zaščiteno divjad. Tudi v odločbi o povračilu škode na divjadi (Ur. list SRS, št. 3, od 2. febr. 1967 in ‚Lovec‘

Prepovedan plen Foto H. Hribar



št. 12/1967) za sove ni predpisana odškodnina.

So sove torej res zaščitene?«

Navedeni dopis dokazuje, da je ing. A. Simonič v članku (»Lovec« št. 2/1966) »Nekaj misli ob osnutku novega zakona o lovstvu« pravilno napisal, da naj bi novi lovski zakon »posebej poudaril (podčrtalo uredništvo), da so zaščitene tudi sove, ker jih nekateri še vedno štejejo med ujede (nočne ujede), čeprav so po novejši sistematiki samostojen ptičji rod oz. red.« Tu je torej izvor zablode!

Sove — razen velike uharice — niso divjad. Trajno so zaščitene kot koristne ptice po 4. členu rep. zakona o lovstvu oz. po Odredbi o varstvu koristnih ptic in koristnih sesalcev (Uradni list SRS, št. 22-122/66 ali »Lovec« št. 8/1966). Velika uharica pa je kot divjad trajno zaščitena po 3. čl. zak. o lovstvu. **Tako so v SR Sloveniji zaščitene vse sove.** Pri nas so stalne ali preletne sove naslednje: velika uharica, mala uharica, močvirska uharica, koconogi čuk, navadni čuk, mali skovik, skobčevka, uralska sova ali kozača, lesna sova in pegasta sova.

-elf-

### Potrebni pouka in kazni!

Lovski čuvaj A. C. je konec februarja letos v Črnem kalu uplenil planinskega orla — samico, A. Z. pa v Knežaku pod Snežnikom konec marca letos planinskega orla — samca. Oba orla sta bila torej uplenjena v nelovni dobi!

Ta dva lovca in najbrž še kdo drug ne vedo, da je na področju vse SR Slovenije planinski orlel po 3. členu rep. zakona o lovstvu zaščiteno od 1. januarja do 31. avgusta in da je po odločbi o odškodnini za škodo na divjadi (Ur. list SRS, št. 3/1967 — ali »Lovec« št. 12/1967) za protizakonito uplenjenega orla predpisana odškodnina 50 000 S din. Ali sta se lovski družini, na področju katerih sta bila orla pokončana, poslužili te odločbe in disciplinske kazni? Lovski predpisi so vendar zato, da jih lovci, posebno pa še lovski čuvaji, spoštujejo in se jih držijo. Tako govorijo in poudarjajo nelovci, ki vidijo take in podobne primere, pa tudi poznajo lovske predpise. V okrožnici, ki jo je upravni odbor Lovske zveze Slovenije razposlal vsem LZ in LD v »Tednu varstva narave« (od 22. do 28. maja 1967), je med drugim dobesedno navedeno tudi tole:

»Dogaja se, da nekateri lovci povsem samovoljno lovijo nekatere vrste divjadi in druge prosto ži-

veče živali, ne oziraje se na zakonske predpise, češ saj so škodljive in podobno.

Pri tem je treba poudariti, da so določila o zaščiti določenih vrst divjadi in drugih divjih živali sprejeta in uzakonjena za naše razmere po kar najtehtnejših pročevarjih in se jih je zato treba brezpogojno držati. Posameznik nikakor nima pravice odločati po svoji lastni sodbi.«

-elf-

## MLADI PIŠILO

### Nesrečna srnica

Iz gozda se je oglasil lajež in pes je pripodil nebogljenno srnico na travnik. Tekla je preko travnika in njiv proti hišam. Naenkrat je ni bilo več videti. Šla sem za njo. Čepela je na njivi sredi detelje. Milo je zrla vame, proseč me, naj jo pustim. Tedaj je zaslišala lajež v bližini in plaho je pobegnila kar med hiše in otroke. Ko je hotela preko poti v hrib, je onemogla obležala. Prijeli smo jo in ugotovili, da ima v kolku zdrobljeno nogo. Previdno smo jo odnesli domov, da bi jo povili. Toda, ko smo jo položili na tla, so se njene temne oči stekleno zastrmele v nas — bila je mrtva. Težko nam je bilo pri srcu, da to nežno bitje ne bo nikoli več skakljalo po travnikih in gozdovih. Zakaj si umrla? In vetrič se je poigraval v cvetoči češnji in srnici posul z belim cvetjem. Da bi kaj takega ne doživela nikoli več!

Bohorjanka

### Zopet zajček

Spomladi smo trebili travnike. Prav ob robu gozda je mama z grabljami zadela ob zajčka, ki je bil že precej velik. Glej ga — toliko da je še živ! Vzela sem ga v naročje in ga nekaj časa božala in ljubkovala. Potem sem ga položila na tla. Kaj ne moreš skakljati, sem ga vprašala. Zajček pa malo postrize z uhlji, privzdigne repek in skok, skok čez drn in strn. Z odprtimi usti sem gledala za njim. Ti boš nekoč še velik dolgouhec. Zazelela sem mu srečo in ni ga bilo več.

T. K.

## IZ LOVSKE ORGANIZACIJE

### V znamenju priprav na občni zbor Lovske zveze Slovenije

V »Lovcu« št. 2 je bilo objavljeno, da bo 10. seja upravnega odbora 6. maja t.l., a je bila iz tehničnih razlogov preložena na 20. maj t.l. Seja je potekala v znamenju priprav na občni zbor LZS, ki ga je upravni odbor sklenil sklicati za soboto, 17. junija t. l.

Člani upravnega odbora so predvsem razpravljali o osnutku pravil LZS ter o osnutkih proračuna organizacije iz sklada LZS.

Osnutek pravil LZS je bil že drugič pred upravnim odborom. Pripravila ga je posebna komisija na osnovi načelnih stališč upravnega odbora na seji 4. II. t. l., predloženih osnutkov in pripomb posameznih zvez. Osnutek bo z majhnimi spremembami predložen kot predlog občnemu zboru LZS. Pri osnutku proračuna LZS za lovsko leto 1967/68 se je razprava predvsem vrtila okrog proračuna sklada. Dvoje stališč je prišlo zlasti do izraza pri predvidenih sredstvih za znanstveno raziskovalno delo, za lovski muzej in organiziranje lovskega turizma.

Končno je zmagalo stališče, da bodo lovske organizacije pred družbo med drugim najbolje opravičevale svoj obstoj in gospodarjenje z lovišči, če bodo krepile znanstveno raziskovalno delo v lovstvu in zanj prispevale vidnejša sredstva. Vendar pa je upravni odbor odseku za lovstvo pri Inštitutu za gozdno in lesno gospodarstvo naročil, da pripravi podrobnejšo utemeljitev svojega programa.

Glede lovskega muzeja v Bistri je spričo splošne finančne situacije prevladalo mnenje, da naj bi lovske organizacije preko proračuna LZS zagotovile le sredstva za nadaljnji obstoj, ne pa za predvideno razširitev.

Organizacija lovskega turizma je bila že v preteklih letih decentralizirana z LZS na področne zveze in LD, vendar je bila večina mnenja, da je nemogoče Lovski zvezi Slovenije kar naenkrat prekiniti vse zveze s tujino glede organizacije lovskega turizma. Zato je tudi v ta namen potrebno zagotoviti določena sredstva.

Boleča točka za nekatere zveze oz. njihove zastopnike so bili prispevki v sklad LZS. Predvsem da je v škripcih LZ Pomurje, češ da so njena lovišča obremenjena dva-

krat: s prispevki v sklad LZS in v občinski sklad. Ker nekaterim odbornikom ni bilo jasno, na kakšnih osnovah temelji ključ za obremenitev posameznih zvez, je bilo sklenjeno, da posebna komisija s predsedniki posameznih zvez razčisti ta vprašanja pred občnim zborom in prispevke event. tudi korigira.

V razpravi so se sem in tja pokazale določene razpoke v lovski organizaciji. Podpredsednik Tine Remškar je večkrat opozoril na kratkovidnost in spričo nove situacije, katere odraz je tudi predlog za spremembo temeljnega zakona o lovstvu, pozval k enotnosti in strnjnosti lovskih vrst.

-elf-

### Gorenjski lovci o svojem delu in nalogah

V nedeljo, 14. maja 1967, po predvajanju avstrijskih lovskih filmov, se je v Kranju vršil občni zbor gorenjske lovske zveze, ki je obravnaval stanje lovstva na svojem področju v lov. letih 1964/65, 65/66 in 66/67 ter nakazal smerice za nadaljnji razvoj.

Uvodno poročilo je podal predsednik Ivan Cvar. Sicer so pa vsi delegati in člani upravnega odbora prejeli 117 strani obsegajoče poročilo.

Upravni odbor je štel 36 članov, v katerem so bile zastopane vse LD. Izvršni odbor je imel 7 članov, nadzorni pa 5.

Lovska zveza Gorenjske združuje 24 lovskih družin, ki so se odločile določene probleme in naloge reševati skupno. Lovske družine Begunjščica, Jelovica in Stol pa so mnenja, da ostanejo izven gorenjske zveze. Vseh 27 lovskih družin upravlja lovišča s skupno površino 131 767 ha. Število gorenjskih lovcev se je v treh letih zvišalo od 1070 na 1135, od katerih je največ delavcev — 360. Največ članov je starih od 31 do 50 let — 544, po stažu v lovski organizaciji pa jih je največ od 11 do 20 let — 387. Komisija za lovske izpite je poslovala vsako leto dvakrat, v spomladanskem in jesenskem roku. V treh letih je delalo izpit 206 kandidatov, od tega ga je uspešno opravilo 136 (66%), s popravnim izpitom 24 (11,6%), 46 (22,4%) kandidatov pa izpita ni opravilo. Izpita niso naredili po večini člani, ki niso obiskovali seminarjev, katere je organizirala lovska zveza.

Odstrel parkljaste divjadi je bil v zadnjih letih na splošno zadovoljiv. Izjema pa je odstrel gamsov, ki je iz leta v leto slabši. Samo v letu 1966/67 jih je padlo II a kategorije kar 41%. To dokazuje, da gams nima možnosti,



Miloš Kelih, predsednik gorenjske lovske zveze

da dozori. Občni zbor je s tem v zvezi predlagal določene zaostritve v družinskih poslovniki. Lovske družine pa kažejo vedno večji interes za vlaganje žive divjadi. Leta 1965 so gorenjske LD nabavile in spustile v lovišča 271 zajcev v spolnem razmerju 2 samici : 1 samec. Kasneje pa jim zajcev ni več uspelo kupiti. Glede lova na fazanke, ki je po zakonu sicer dovoljen, je gorenjska zveza predlagala, da lovske družine prepovedo vsak odstrel. Letos imajo gorenjske LD v programu, da vlože v lovišča 2150 fazanjih kebekov. Z večanjem staleža jelenjadi močno narašča tudi škoda, posebno na Jezerskem in Jelovici. Na Gorenjskem imajo lovišča bunitirana tudi za divjega petelina in ruševca, vendar s previsokim prirastkom. V zadnjih treh letih je bil najmočnejši gams uplenjen v lovišču LD Dovje (111,42 točke), najmočnejši srnjak v lovišču LD Nomenj (119,16 točke), najmočnejši jelen v lovišču LD Jezersko (187,10 točke) in najmočnejši merjasec v lovišču LD Storžič (114,50 točke).

Vse lovske družine že dolga leta vnovčujejo divjad po dnevnih cenah. Pospeševanje lovskega turizma v merilu Slovenije je rodilo pozitivne sadove tudi na Gorenjskem. V zadnjih treh letih je znalski izkupiček od inozemskih lovskih gostov 20 470 dolarjev. Iz poročila za občni zbor je razvidno, da sta v vnovčevanje uplenjene divjadi po dnevnih cenah in lovski turizem močno dvignila dohodke lovskih družin, v petih letih skoraj štirikratno: leta 1962/63 je bil skupni dohodek 8 712 337 S din, leta 1966/67 pa 32 461 572 S din. Prednjači LD Sorško polje s 3920 hektari, ki je v letu 1962/63 imela od lova 306 540 S din dohodkov, v letu 1966/67 pa 2 672 659 S din. Tudi v kinologiji so bili doseženi uspehi. To se kaže v vse večjem

zanimanju za nabavo pasemskih lovskih psov, ki jih imajo gorenjski lovci 300, dalje v zanimanju za kinološka predavanja in tekmovanja s psi na raznih prireditvah.

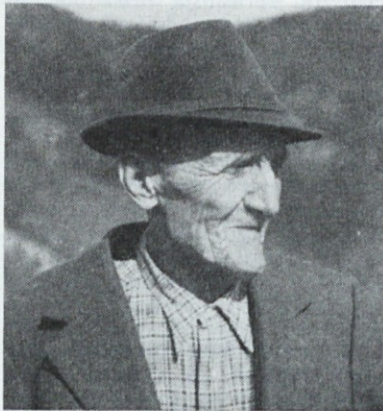
V razpravi po poročilu je sodelovalo več delegatov o raznih vprašanih, kot prvi pa se je prijavil k besedi zastopnik Lovske zveze Slovenije dr. Jože Benigar. Poudaril je dosedanje uspehe vse slovenske lovske organizacije in še posebej gorenjske. Izrazil je pa obžalovanje, da danes nekatere lovske družine razpravljajo o tem, kako bi se odcepile. Spričo novih zakonskih predpisov, ki dajejo lovskim družinam sicer vso samostojnost, je LZS razpravljala o vseh mogočih konceptih lovske organizacije in končno prišla do zaključka, da ne bi šlo brez vmesnega člana med LD in LZS, to je področnih zvez. Toda nekateri se kljub temu hočejo izolirati. Lovska zveza Slovenije izraža obžalovanje. Znan je predlog o novelaciji temeljnega zakona o lovstvu, ki skuša omogočiti, da pridejo do lovišč tisti, ki se doslej za lov niso zanimali. In kako naj lovstvo tekmuje z modernim razvojem kmetijstva in gozdarstva? Če kdo misli, da bo posamezna LD temu kos, se moti! Pozval je vse LD, tudi tiste, ki so stopile ob stran, da so složne in združene. Če po tolikih letih rasti lovske zavesti ni prostovoljnega spoznanja, da je monolitna lovska organizacija koristna, potem lovske organizacije tudi ni več treba. Podobne misli kot dr. Benigar je izrazilo tudi več drugih navzočih.

S sprejetimi pravili na tem občnem zboru si je gorenjska lovska zveza načrtala svojo nadaljnjo pot. Sprejeti so bili tudi zaključni računi za zadnja tri leta in proračun za leto 1967/68.

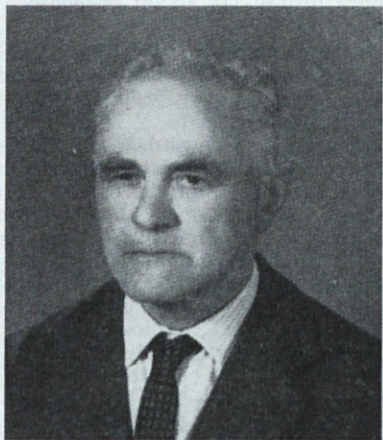
Takoj po občnem zboru se je sestel k prvi seji novi upravni odbor, katerega člane so izvolile družine. Iz svojih vrst je izvolil izvršni odbor v sestavi: Cene Beznik, Rudi Balderman, Franc Puhar, Milan Koprivc, Miloš Kelih, ing. Ivan Hafner, Franc Primožič. Dosedanjega predsednika Zveze Ivana Cvara, ki ga je občni zbor za njegove zasluge predlagal za lovsko odlikovanje druge stopnje, pa je zamenjal po vsej Gorenjski in tudi drugod po Sloveniji znani lovski strokovnjak Miloš Kelih.

-elf-

## JUBILANTI



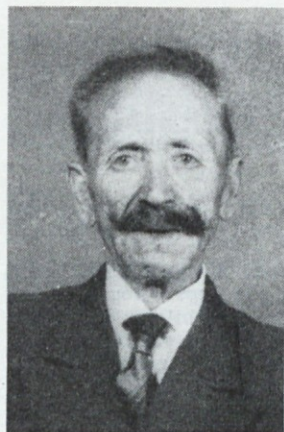
**Ivan Ožbolt**, 80-letnik, član LD Osilnica, njen soustanovitelj in prvi starešina. Spoštovanemu jubilaru priskrbeno čestitamo in mu želimo še mnogo let srečnega življenja in prijetnega počutja v našem lovišču! Lovci LD Osilnica.



**Ivan Benčič-Nane**, član in soustanovitelj LD »Videž« Kozina, praznuje svojo 75-letnico, pa mu ob življenjskem jubileju iskreno čestitamo in želimo še mnogo prijetnih let v zeleni bratovščini!

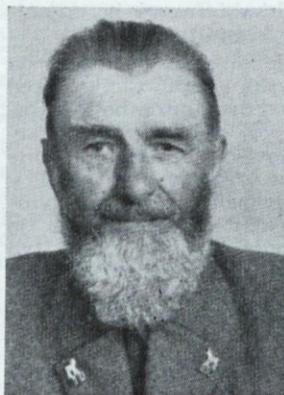
Lovci LD Kozina

**praznuje po 75 letih svoje polstoletno udeleževanje v zeleni bratovščini. Je član in častni član LD Dole pri Idriji, njen soustanovitelj in vzorni starešina že mnogo let, odlikovan z Znakom za zasluge. Čeravno je hribovski kmet in mora še vedno trdo delati, izkoristi**



sleherni prosti čas, da obiše ljubljeno divjad. Udeležuje se še vseh lovskih prireditev in zlasti skupnih lovov, kjer s svojim zgledom uči mlajše lovske običaje in lovskega vedenja, pri čemer mu ne manjka klene šegavosti. Za časa osvobodilnih bojev so borci imeli pri njem zatočišče in podporo, saj ga še pisatelj Svetina omenja v prvem delu romana »Ukana«. Pri ljubljenu lovskega tovarišu želimo še mnogo lovskega doživetij in srečnih let!

Člani LD Dole — J. G.



**Robert Lamprecht**, dolgoletni član in funkcionar LD »Peca«-Mežica, znani gamsar, je praznoval svojo 70-letnico. Družina mu je za njegovo plodno delo v lovstvu podelila diplomu. Pridružujemo se mnogim čestitkam in želimo spoštovanemu jubilaru in zglednemu lovskega tovarišu še mnogo lovskega užitek in osebne sreče!

Člani LD »Peca«-Mežica

**Franc Kramer**, član LD Trbovlje, je kljub težkemu rudarskemu delu že 40 let lovec in pri 70-letih še krepak in delaven naš član.



Dragemu Franceljnu želimo še mnogo zadovoljnih dni v zeleni bratovščini!

Člani LD Trbovlje



**Alojz Uršič**, 70-letnik, član LD Stahovica, 48 let lovec in lovski čuvaj, ki kot pomožni čuvaj še vedno prizadevno skrbi za divjad. Dobremu lovskega tovarišu želimo še mnogo zdravih let in lovskega užitka.

Člani LD Stahovica — T.



**Avgust Ogrinc-Medved**, član LD Kamnik, vzoren lovec, dober gospodar ter čebelar, je še vedno

krepek in mladeniško razpoložen. Malo kasno mu k njegovi 70-letnici želimo še mnogo let zdravja v družbi lovskih prijateljev.

Kamniški lovci — G.



**Alojz Štravs**, član LD Trbovlje, 80-letnik. Jubilant je 43 let lovec, še vedno svež in aktiven na zelenem polju, pa mu želimo, da bi še dolgo tako ostal in užival srečno in mirno življenjsko jesen!

Člani LD Trbovlje



**Adalbert Ceraj Cerič**, častni član LD Dobropolje, je v 83. letu starosti umrl v Novem Sadu, kjer je zadnje čase živel. Pokojnik je bil 50 let aktiven član v lovskih organizacijah, soustanovitelj LD Stari grad, pozneje LD Dobropolje, in njen dolgoletni starešina. Zgledni lovec in tovariš je

prejel za svoje požrtvovalno delo v lovstvu mnoga priznanja in odlikovanja. Naj mu bo večna slava in trajen spomin!

LD Dobropolje — M. M.

**Franc Cink**, član in dolgoletni starešina ter tajnik LD Školj Brje na Vipavskem, je tragično preminil v 55. letu starosti. Vzornemu lovcu in dobremu tovarišu časten spomin!

Lovci LD Školj Brje

**Jože Rahne**, član LD Vodice, bister in domiselni človek, je v svojem 72. letu zapustil naše vrste. Klopca pred njegovo hišo v Utiku je prazna, spomin na dobrega lovca in tovariša pa ne bo ugasnil.

LD Vodice



**Anton Tešar**, član, dolgoletni starešina in častni starešina LD Logatec, je v svojem 83. letu preminil. Polovico svojega življenja je bil zgleden lovec in sodelavec ter zato tudi odlikovan. Spoštovanega tovariša bomo ohranili v trajnem spominu!

Logaški lovci — R. M.

**Franc Bogataj**, član LD Dole pri Idriji, 40 let lovec in mnogo let zvest lovski čuvaj, nas je v 65. letu starosti zapustil. Dobremu lovskega tovarišu časten spomin!

Člani LD Dole

**Jože Horvat**, član LD Črešnjevca-Maribor, je nepričakovano v 66. letu zapustil lovske vrste. Pokojnik je bil ustanovitelj te družine, njen dolgoletni starešina ter gospodar in aktiven udeleženec v osvobodilni vojni. Udejstvoval se je tudi v ZB in raznih kulturnih društvih. Iskrenega lovskega tovariša ohranimo v lepem in trajnem spominu!

LD Črešnjevca

## PREIZKUŠNJE PTIČARJEV SPOMLADI 1967

Koper, 26. 3. 1967

Prvo letošnje preizkušnjo je organizirala Lovska zveza v Kopru. Kljub zgodnjemu datumu je bil dan zelo soparen in vroč, teren v lovišču pa brez vlage, kar je psom zelo otežkočalo delo. Teren, ki ga je LZ letos namenila za preizkušnjo, bi bil veliko primernejši za šarivce kot za ptičarje, zlasti za setre in poentre, ki so bili tokrat v večini. Preizkušnjo je vodil tov. Štibilj ob pomoči tov. Tavčarja.

Ocenjevanje je opravil podpisani. Preizkušnja je bila za pse, poležene v letu 1966 in za starejše.

### Prva skupina:

Boj, epagneul breton RMP EB 196, lastnik in vodnik Alojz Šček. Telesna ocena dobro. Pes je predčasno zapustil teren, zato ni bil preizkušen.

Arka RMPki 18904, lastnik in vodnik Anton Jakomin, telesna ocena dobro. Ni pokazala ne stoje ne natezanja; hitrost in vztrajnost slabi, ubogljivost pomanjkljiva. — 50 točk.

Reks RMP ES 55, tel. ocena dobro, lastnik in vodnik Franka

Severin. Psu je treba popraviti iskanje, mu urediti stojo, izboljšati vztrajnost in ubogljivost. — 59 točk.

### Razred starejših:

Dingo RMP ES 17947, tel. ocena dobro, lastnik in vodnik Leopold Maracino. Pes ima pomanjkljivo iskanje, slabo stojo, natezanje in hitrost; tudi ubogljivost mu je treba izboljšati. Zdravo dlakasto divjad je dobro sledil. — 73 točk.

Dila RMP ES 17949, tel. ocena dobro, lastnik in vodnik Romano Kovalič. Ima nekoliko boljše iskanje kakor sicer št. 1. — 62 točk.

Lena RMP ES 45, tel. ocena dobro, lastnik in vodnik Ugo Terčič. Treba ji je popraviti iskanje, utrditi stojo, jo umiriti pri natezanju, izboljšati hitrost in vztrajnost. — 58 točk.

Alfa CE 26720/63, nemška kratkodlaka, pol. v letu 1963, tel. ocena dobro, lastnik in vodnik Oresto Bordon. Zelo hitra psica, z dovolj sistematičnim iskanjem, odlično stojo in natezanjem. Nekoliko pomanjkljiva vztrajnost. — 88 točk.

Lila JRP ES 849, tel. ocena dobro, vodnik in lastnik Rado Golja. Psica nima sistematičnega iskanja, stoja dobra, hitrost, vztrajnost, ubogljivost pa je treba izboljšati. — 62 točk.

Ronka JRPki 4305, tel. ocena dobro, vodnik in lastnik Mario Bertok. Je odstopil.

Diva RMP Po 27, tel. ocena odlično, vodnik in lastnik Anto-

nio Novel. Psica ima izvrsten nos, dovolj sistematično iskanje, absolutno zanesljivo stojo, hitrost in vztrajnost pa je treba izboljšati. Vzdržnost pred zajcem in odložljivost nista bili ocenjeni. — 93 točk.

Deris RMP Po 23, tel. ocena odlično, vodnik in lastnik Bruno Bertok. Pes ima odličen nos, zanesljivo stojo. Iskanje, vztrajnost in ubogljivost je treba izboljšati. Vzdržnost pred zajcem in ubogljivost nista bili preizkušeni. — 85 točk.

## Nova Gorica, 2. 4. 1967

V vzrejni preizkušnji je nastopil Bor JRPki 2591, tel. ocena prav dobro, lastnik in vodnik Marjan Kosovel. Pes je bil premalo v lovišču, zato nima zadovoljivega iskanja, stoja ni zanesljiva. Ubogljivost je treba izboljšati. Pes je zelo lep, ima zadovoljive lovske lastnosti. — 86 točk.

### Skupina starejših:

1. Cet Dragučevski JRPki 4002, tel. ocena prav dobro, lastnik in vodnik Alojz Gregorič. Pes ima odličen nos, zanesljivo stojo, zadovoljivo hitrost in vztrajnost. — 106 točk.

2. Orsa Vipavska RM EB 181, tel. ocena zadostno, vodnik in lastnik Edvard Šček. Zaradi telesne ocene izven konkurence. — 79 točk.

3. Aga (Duga) RMP EB 156, tel. ocena dobro, lastnik in vodnik ing. Marjan Šebenik. Psica ima sistematično iskanje, dobro stojo in odlično ubogljivost. — 88 točk.

4. Medo Vipavski JRP EB 157 — 40902, tel. ocena dobro, lastnik in vodnik Silvo Spaniolo. Pes ima povprečen nos, odlično iskanje, zanesljivo stojo. — 88 točk.

5. Beno JRPki 4001, tel. ocena prav dobro, lastnik in vodnik Jože Volf. Pes išče zelo daleč, vodnika ne uboga, zato ni bil ocenjen.

6. Biba RMPki 2279, tel. ocena prav dobro, lastnik in vodnik Mirko Plahuta. Psica ima dober nos, zadovoljivo iskanje in odlično stojo. — 91 točk.

7. Bor RMPki 2278, tel. ocena prav dobro, lastnik in vodnik Narcis Fabricio. Pes ima dober nos, zadovoljivo iskanje, zanesljivo stojo, odlično ubogljivost. — 87 točk.

## Ptuj, 9. 4. 1967, vzrejna preizkušnja

1. Bistra Loperška RMPki 2747, tel. ocena dobro, lastnik in vodnik Martin Zidarič. Psica ima odličen nos, iskanje ni dovolj iz-



Foto C. Pogačar

piljeno, stoja je zanesljiva. — 101 točka, II. a.

2. Čita Dolenjska RMPki 2659, tel. ocena dobro, lastnik in vodnik Franček Rakuša. Psička ima odličen nos, dovršeno iskanje, dobro stojo, prav dobro hitrost in vztrajnost. — 116 točk, I. a.

3. Princ Trgoviški RMPki 2647, tel. ocena dobro, lastnik in vodnik Martin Paulinič. Pes ima izvrsten nos, slabo iskanje, dobro stojo, pomanjkljivo hitrost in vztrajnost. Zasnova za delo po sledu bi morala biti boljša. — 84 točk, II. c.

4. Per Trgoviški RMPki 2644, tel. ocena dobro, lastnik in vodnik Mirko Curin. Nos, iskanje in stoja dobri, natezanje slabo, pomanjkljiva hitrost in vztrajnost. — 86 točk, II. b.

5. Aga JRMPki 2601, tel. ocena dobro, vodnik in lastnik Peter Kranjc. Psica ima izvrsten nos, odlično stojo in natezanje, zasnovo za delo po sledu je treba izboljšati. — 105 točk, I. b.

#### **Vzrejna preizkušnja, Maribor - Starše, 15. in 16. aprila 1967**

1. Roja Letališka (Stella) RMPki 2475, tel. ocena prav dobro, lastnik in vodnik Mirko Konrad, Maribor. Psica ima odlične lovske zasnove. — 114 točk, I. b.

2. Pija Trgoviška RMPki 2648, tel. ocena prav dobro, vodnik in lastnik Jože Peselj. Psica ima prav dobro lovsko zasnovo. — 108 točk, I. c.

3. Pika Trgoviška RMPki 2650, tel. ocena dobro, lastnik in vodnik Albert Pesek. Psica ima prav dobro lovsko zasnovo, odlikuje jo delo po sledu zdrave dlakaste divjadi. — 111 točk, I. c.

4. As RMPki 2727, tel. ocena dobro, vodnik in lastnik Marjan Simon. Pes ima dober nos, pomanjkljivo iskanje, stojo in hitrost. — 81 točk, III. b.

5. Ada Dragučovska RMPki 2523, tel. ocena prav dobro, vodnik in lastnik Alojz Vidovič. Psica ima dober nos, zadovoljivo iskanje, slabo stojo in natezanje. Vodnik naj jo vodi več v lovišče. — 91 točk, III. a.

6. Resa Letališka (Biba) RMPki 2474, tel. ocena prav dobro, lastnik in vodnik Slavko Zavarnik. Psica ima dober nos, slabo iskanje, stojo, natezanje in hitrost, zasnova za delo po sledu dobra. — 92 točk, III. c.

7. Ajo RMPki 2771, tel. ocena dobro, vodnik in lastnik Ivan Klasinc. Nos, iskanje in stoja dobri, natezanje slabo, zasnova za delo po sledu še ni dobra. — 91 točk, II. b.

8. Aso RMPki 2674, tel. ocena dobro, lastnik in vodnik Karel

Lazer. Nos dober. Iskanje, stojo, natezanje in hitrost je treba izboljšati. — 78 točk, III. c.

9. Astra RMPki 2675, tel. ocena dobro, lastnik in vodnik Alojz Gojčič. Psica ima odlične lovske zasnove, le za delo po sledu naj dobi več priložnosti. — 117 točk, I. a.

10. Besi RMPki 2478, tel. ocena zadostno, lastnik in vodnik Franc Vidovič. Vse lovske zasnove so dobre, posebno za delo po sledu zdrave dlakaste divjadi. — 102 točki, II. a.

#### *Razred starejših:*

1. Bora JRPki 4345, tel. ocena prav dobro, vodnik Ivan Verdinek. Nos je dober, iskanje, natezanje nista zadovoljiva, slaba ubogljivost. — 86 točk, pohvalno priznanje.

2. Rijja (Ruža) RMPki 2417, tel. ocena prav dobro, vodnik in lastnik Ivan Verdinek. Nos dober, iskanje slabo, zadovoljiva stoja, slaba ubogljivost. — 90 točk, III.

3. Boj RMPki 49, tel. ocena prav dobro, vodnik in lastnik Stanko Lukman. Pes ima odlične lastnosti, iskanje manj sistematično in manj hitro. — 118 točk, II.

4. Cigo Lokovski RMPki 2055, tel. ocena prav dobro, vodnik in lastnik Alojz Kožuhar. Nos dober, iskanje, natezanje, hitrost in ubogljivost pomanjkljivi, odložitve ne pozna. — 81 točk, pohvalno priznanje.

#### **Krško, 23. 4. 1967, vzrejna preizkušnja**

1. Ajša RMPki 2608, tel. ocena prav dobro, vodnik in lastnik Zlato Bloševič. Nos dober, iskanje, stoja, natezanje, ubogljivost slabi. — 82 točk, III. c.

3. Aco RMPki 2585, tel. ocena dobro, lastnik in vodnik Jože Ostreljč. Nos dober, iskanje, stoja, natezanje slabi. — 59 točk. Pohvalno priznanje.

4. Bodo (Bor) RMPki 2449, tel. ocena prav dobro, vodnik in lastnik Sredoje Bečević. Pes ima dobre lovske zasnove. — 106 točk, I.

5. Biser RMP EB 224, tel. ocena prav dobro, lastnik in vodnik ing. Viktor Fetrih. Pes ima odličen nos. Iskanje, stojo, natezanje, hitrost in vztrajnost je treba izboljšati. — 84 točk, III. a.

6. Beka RMP EB 226, tel. ocena dobro, lastnik in vodnik Štefan Bobnar. Nos dober, ostalo je treba temeljito izboljšati. — 68 točk, pohvalno priznanje.

#### *Skupina starejših:*

1. Blisk RMP EB 173, tel. ocena prav dobro, vodnik Janko Čater. Pes ima odličen nos, slabo stojo,

pomanjkljivo ubogljivost, pred divjadjo ni miren, odložitve ne pozna. — 97 točk, III. b.

2. Brin RMP EB 177, tel. ocena prav dobro, vodnik Tone Šular. Nos odličen, stoja zanesljiva, hitrost, vztrajnost izboljšati, pred divjadjo ni miren, odložitve ne pozna. — 101 točk, III. a.

#### **Kranj, 30. aprila 1967, pomladanska vzrejna preizkušnja**

1. Čita RMPki 2701, lastnik Drago Jazbec. Psica neocenjena, ker ni šla od vodnika.

2. Hana RMPki 165, tel. ocena dobro, vodnik August Smole. Psica ima zadovoljiv nos; iskanje, stojo, ubogljivost izboljšati. — 64 točk, pohvalno priznanje.

3. Cokla RMPki 2702, tel. ocena dobro, lastnik Drago Jazbec. Kakor številka 1.

4. Bor iz Dominega vrta RMPki 2636, tel. ocena dobro, vodnik Matija Gašperšič. Pes ima prav dobre lovske zasnove. — 101 točk, I. b.

5. Bodo iz Dominega vrta RMPki 2635, tel. ocena prav dobro, lastnik in vodnik Franc Sekne. Pes ima prav dobre lovske zasnove, le po sledu zdrave dlakaste divjadi naj še vadi. — 105 točk, I. a.

\*

Vse letošnje preizkušnje, razen v Kopru, so bile na dobrih terenih, ob dobrem vremenu, z zadostno vlago in dobrim vetrom. Ves preizkušeni material je lovsko precej dobro zasnovan. Vodnikom priporočam, naj s psi vztrajno vadijo in jih v jeseni ponovno privedejo na preizkušnjo. Vsem vodjem preizkušenj se zahvaljujem za dobro organizacijo, vodnikom pa za discipliniranost.

Kinološki sodnik  
Jože Škofic

#### **VZREJNA TEKMA JAMARJEV NA POBREŽJU, 9. MAJA 1967**

Na startu je bilo 13 lovskih terierjev, 1 foksterier, 2 resasta jazbecarja, 3 kratkodlaki in 3 dolgodlaki jazbecarji. Pozornost so vzbujali terierji, podjetni, krepki, krvoločni pretepači, krasen obet za jamarški rod pri nas. Žal vodstvu ni uspelo dobiti ustrezne roparice. Zato je bilo ocenjevanje ostro psov dokaj problematično in v nobenem primeru ni bilo mogoče priznati boljše ocene kakor 3, oziroma 24 točk za ostrino.

Vseh preizkušenih 13 lovskih terierjev je pokazalo najboljšo, v danih pogojih možno ostrost in doseglo oceno 3, s tem pa vsak po 24 točk. 6 psov, in sicer Brin,

As, Mis, Lipa, Dren in Astor, je doseglo v drugih disciplinah najboljše oceno ali po 12 točk, skupaj vsak po 60 točk iz celotne preizkušnje. Ris in Ada sta dosegla za glas le po 9 in tako skupno 57 točk. Enako število točk je dosegel Blisk, ki je sicer za glas dobil 12 točk, vendar slabšo oceno, namreč 9 točk za preiskavo rova. Bostra je pokazala premalo izdaten glas, le 3 točke, Bistra pa nekaj manj vztrajnosti in prizadevanja pri preiskavi rova, iz vsake discipline po 9 točk. Boj je dosegel 6 točk za glas in 9 točk za preiskavo rova, Beg pa po 9 točk za vztrajnost in preiskavo rova ter 6 točk za glas.

Resasta foksterierka Miga očitveno ni lovsko vodena. Kljub temu je prejela 34 točk.

Oba resasta jazbečarja sta za lovsko rabo dovolj ostra, a sta doslej premalo jamarila.

Od treh kratkodlakih jazbečarjev je povsem odpovedal Doni, njegova živahnjša sestra Dora pa si je priborila 53 točk. Bobi, za leto starejši brat, je prejel tudi 53 točk.

Od zelo čedne trojice dolgodlakih jazbečarjev se je izkazala le Naška kot uporaben in dovolj oster jamar, s 54 točkami. Istimenski mladi Nički sta povsem odpovedali.

Otmar Cvirn

Uspehi:

Pes	Vodnik	Točke	Telesna ocena	Nagrade in značke
1. Brin Kovaški RMLT 1639	Maks Kolar Kovača vas	60	pd	II. * 0
2. Beg RMLT 1930	LD Zavrč	48	pd	II. * 0
3. Ris RMLT 1925	LD Zavrč	57	pd	II. * 0
4. Dren Pesniški RMLT 1916	Franc Senekovič Jurovski dol	60	pd	II. * 0
5. Astor Dobrenjski RMLT 2065	Stanko Jug Maribor	60	d	II. * 0
6. As Dobrenjski RMLT 2064	Rudi Bauman Pesnica	60	d	II. * 0
7. Blisk RMLT 1720	Maks Pungračič Zavrč	57	d	II. * 0
8. Boj RMLT 2205	Andrej Smerdel Maribor	51	vzr. prep.	II. * 0
9. Bistra RMLT 2207	Jože Bombek Maribor	54	pd	II. * 0
10. Mis Pobreška RMLT 1967	Janez Mihelič Velka	60	pd	II. * 0
11. Lipa Smrekovska RMLT 1793	Rudolf Vrčkovnik Mežica	60	d	II. * 0
12. Ada Dobrenjska RMLT 2067	Miha Šmit Slovenj Gradec	57	d	II. * 0
13. Bostra RMLT 1582	LD Zavrč	51	d	III. * 0
14. Bobi RMJ-ki 99	Edvard Rauš Šmartno n/P	53	d	III. * 0
15. Doni RMJ-ki 119	Mirko Kmetec Črešnjevce	0	pd	
16. Dora RMJ-ki 120	Jože Potočnik Stari log	53	d	III. * 0
17. Ada RMJ-ki 245	Franc Mlekuš Slovenj Gradec	57	pd	II. * 0
18. Ari AMJ-ri 265	Alojz Timošek Lovrenc n/P	50	d	III. * 0
19. Nička RMJ-dd 26	Viktor Vauhnik Maribor	0	pd	
20. Nička (Biba) RMJ-dd 25	Ivan Cesnik Ptujška gora	0	d	
21. Naška RMJ-dd 24	Silva Vogrinc Maribor	54	d	II. * 0
22. Miga JRJ 667 F od	Danica Čerič Maribor	34	pd	

### Preizkušnja naravne zasnove jamarjev 7. 5. 1967 v Kočevju

Na preizkušnji dela jamarjev skoraj vedno zmaga jamar, ki je sledoglasen, kajti oglasi se v rovu na roparico, z lajanjem dá znak za napadanje roparice, na prostem pa se sledoglasna gonja ocenjuje po vrednostnem številu 5.

Na preizkušnjo so bili privedeni za ocenitev zunanosti:

7 lovskih terierjev, 1 jazbečar restate dlake, 1 posavski gonič in 1 hanoveranski sledar. Ti so dobili ocene zunanosti.

Na preizkušnji pa so bili pozitivno ocenjeni:

Emir Roški JRLT 2980, vodnik Jože Lunder iz Šalke vasi pri Kočevju, Ia, 160 točk, drugi je bil Lovko JRLT 2243, vodnik Stane Križman iz Kočevja, Ib, 157 točk, tretja je bila Drina Roška JRLT 2551, vodnik Ivan Lovšin iz Dolenje vasi pri Ribnici, 153 točk, II a, medtem ko je bila četrti Linda RMLT 2012, vodnik Viktor Debeljak iz Dolge vasi, 135 točk, II b.

Od jazbečarjev je bil pozitivno ocenjen Runo JRJos 329, ki ga je vodil Franc Zobe iz Dan pri Ribnici. Preizkušnjo v rovu je uspešno prestalo še 6 lovskih terierjev, na prostem pa še 1.

J. L.

**Nova sodniška pripravnika** za ocenjevanje zunanosti in dela vseh vrst jamarjev: Andrej TOLLAZZI, Čevica 34, pošta Dol. Logatec; za ocenjevanje zunanosti in dela brak jazbečarjev: Štefan FAJMUT, Ljubljana, Jarška cesta 13.

Kinološka zveza Slovenije

### PRIJAVLJENE PARITVE

#### Kdl. jazbečarji:

Astra JRJki 336, bila na tekmi — Doki JRJki 242, bil na tekmi, leglo 25. 7. 1967, vzreditelj Vinko Tržan, Zg. Bistrica 77.

Cezar JRJki 303 — Aga JRJki 320, bila na tekmi, leglo 24. 6. 1967, vzreditelj Ivan Pintar, Grajska vas 49, p. Gomilsko.

#### Koker španjeli:

Demon Uskovniški JRŠK 596 — Felicita Soška JRŠK 297, leglo 23. 7. 1967, vzreditelj Konrad Prekorsek, Višnja vas 6, p. Vojnik. Cita JRŠK 462 — Lisko JRŠK 583, leglo 5. 6. 1967, vzreditelj Niko Marn, Brezovo 19, p. Blanca.



Bis Zagajski JRŠK 573 — Taka JRŠK 414, leglo 18. 6. 1967, vzreditelj Urban Dermastia, Ljubljana, Lambergerjeva 16.

#### Springer španjeli:

Astra JRŠŠ 150, bila na tekmi — Mungo v. Schloss Schleissheim JRŠŠ 133, leglo 15. 7. 1967, vzreditelj Franc Podvratnik, Čopova 12, Velenje.

#### Nemški kdl. ptičarji:

Bor JRPki 2309, bil na tekmi — Besa JRPki 3937, leglo 6. 5. 1967, vzreditelj Jože Hlade, Jedlovnik 3, p. Zg. Kungota.

Brill 2<sup>a</sup> di Silvabella LOICE/11730/60, bil na tekmi — Ajka Čavenska, bila na tekmi JRPki 3153, leglo 21. 5. 1967, vzreditelj Drago Furlan, Poljane 53, p. Ljubljana-Sentvid.

Asko JRPki 3487, bil na tekmi — Beba JRPki 2948, leglo 20. 5. 1967, vzreditelj Pavel Kaluža, Senožec 28.

Bori JRPki 2826, bil na tekmi — Ceka RMPki 2247, leglo 26. 5. 1967, vzreditelj Oskar Pahor, Prvačina 57, Nova Gorica.

Car Dragočovski JRPki 4297 — Bora JRPki 4345, leglo 5. 7. 1967, vzreditelj Lovska družina Rače.

Car Dragočovski JRPki 4297 — Rija RMPki 2417, bila na tekmi, leglo 7. 7. 1967, vzreditelj Ivan Verdinek, Lovski dom Rače, p. Orehovica.

Bori JRPki 2826, bil na tekmi — Tea JRPki 2070, leglo 25. 5. 1967, vzreditelj Miro Rijavec, Črnuče 54.

Cet Dragočovski JRPki 4002 — Bina JRPki 3811, bila na tekmi, leglo 23. 4. 1967, vzreditelj Aleksander Nemeč, Bilje 94, p. Renče. Beno Trgoviški JRPki 2818, bil na tekmi — Kora Savinjska JRPki 3869, leglo 2. 6. 1967, vzreditelj Ivan Lakner, Ratenska vas 9, p. Rogaška Slatina.

#### Lovski terierji:

Horor Silvanus JRLT 2307 — Rina JRLT 2364, leglo 26. 7. 1967, vzreditelj Milan Bolko, Loke 1, p. Dramlje.

Saujagers Michel JRJT 1127 — Asta JRLT 2866, bila na tekmi, leglo 10. 5. 1967, vzreditelj Ivan Caf, Maribor, Ob Dravi št. 1.

Horor Silvanus JRLT 2307 — Asta JRLT 2463, bila na tekmi, leglo 15. 7. 1967, vzreditelj Sebastjan Bauman, Dobrenje 70.

Horor Silvanus JRLT 2307 — Rina JRLT 2957, leglo 24. 7. 1967, vzreditelj Aleksander Kološa, Pordašinci 6, p. Prosenjakovci.

Horor Silvanus JRLT 2307 — Desna Uršljegorska JRLT 2513, leglo 30. 7. 1967, vzreditelj Jože Steiner, Kot 9, p. Prevalje.

Kip Pobreški JRLT 2918, bil na tekmi — Tara JRLT 2000, leglo 26. 7. 1967, vzreditelj Lovska družina Globoko.

Cigo Pekrški RMLT 2026 — Eka Sladkogorska JRLT 2103, leglo 18. 5. 1967, vzreditelj Jože Hrup, Podplat 1, p. Podplat.

Cinca Loškopotoška RMLT 2014 — Igro Travnogorski JRLT 2988, leglo 28. 6. 1967, Jože Krže, Retje 101, p. Loški potok.

Runo Malagorski JRLT 2112 — Lepša Roška JRLT 2241, leglo 26. 4. 1967, vzreditelj Viktor Kobala, Šalka vas 93.

Bor Javorniški JRLT 1855, bil na tekmi — Ada JRLT 2095, leglo 18. 6. 1967, vzreditelj Viktor Uršič, Hotedršica 37.

Jago JRLT 2336 — Cita JRLT 1544, leglo 30. 5. 1967, vzreditelj Franc Kralj, Šmartno, Ustje.

#### Braki jazbečarji:

Tiger JRBj 1397 — Asta JRBj 1163, leglo 20. 6. 1967, vzreditelj Alojz Vintar, Kostanjevica na Krki, Gorjanska 8.

Bil Šmartinski JRBj 1439 — Beba Bohinjska JRBj 1594, leglo 16. 6. 1967, vzreditelj Peter Novak, Jama 32, Kranj.

Agič JRBj 1677 — Divna Šmartinska JRBj 1868, leglo 8. 7. 1967, vzreditelj Mirko Lamprecht, Mežica, Polena 6.

Bojce JRBj 1543 — Astra JRBj 1442, leglo 16. 5. 1967, vzreditelj Julij Starguč, Jegorovo 9, p. Škofja Loka.

Diki JRBj 1748 — Dinja JRBj 1071, leglo 26. 7. 1967, vzreditelj Avguštin Lavrenčič, Vipava 188. Diki JRBj 1748 — Budna JRBj 1752, leglo 2. 7. 1967, vzreditelj Kristjan Nemeč, Lokavec 21, p. Ajdovščina.

Eno JRBj 889, bil na tekmi — Valga JRBj 1631, leglo 15. 7. 1967, vzreditelj Franc Turšič, Borovnica št. 135.

Daro JRBj 1394 — Diana JRBj 1750, leglo 4. 7. 1967, vzreditelj Franc Puc, Vipava 161.

Car JRBj 1580 — Aga JRBj 1585, leglo 23. 5. 1967, vzreditelj Peter Ranc, Ravne na Koroškem, Zeleni breg 10.

Ago JRBj 1569 — Lora Vinarska JRBj 1693, leglo 1. 7. 1967, vzreditelj Ivan Mešiček, Grobelno 18. Bojči JRBj 1081 — Blanka JRBj 1459, leglo 3. 7. 1967, vzreditelj Jakob Črnko, Gradišče 32, p. Ožbalt ob Dravi.

Runo JRBj 1858 — Besa JRBj 1905, leglo 2. 6. 1967, vzreditelj Lojze Mihev, Sevnica, Trg Svobode 8.

Ravs JRBj 1851 — Bistra JRBj 1597, leglo 18. 6. 1967, vzreditelj

Martin Petan, Cerknica, C. 4. maja 29.

Baska (Besna) JRBj 1672 — Boni JRBj 1596, bil na tekmi, leglo 4. 6. 1967, vzreditelj Feliče Sajina, Podgrad 85.

Arko RMBj 2646 — Bina Šmartinska JRBj 1443, leglo 27. 6. 1967, vzreditelj Cene Pogačar, Bled, Rečica.

#### Resasti istrski goniči:

Tarzan JRGri 1200, bil na tekmi — Vidra JRGri 729, leglo 6. 7. 1967, vzreditelj LD Draga-Trava. Ari JRGri 1245 — Cica Dragarska RMGri 687, leglo 6. 7. 1967, vzreditelj LD Draga-Trava.

#### Trobarvni goniči:

Foks JRGtr 2310 — Perka JRGtr 2283, leglo 15. 3. 1967, vzreditelj Jože Kralj, Ljubno ob Savinji.

#### Kdl. istrski goniči:

Ago JRGki 3704 — Djena JRGki 2810, leglo 12. 6. 1967, vzreditelj Davorin Cvek, Grahovo ob Bači 22.

Goran JRGki 3415 — Aška JRGki 4393, leglo 22. 7. 1967, vzreditelj Tone Hren, Šoštanj, Koroška c. 30.

Gero JRGki 3426 — Era Roška JRGki 4657, leglo 14. 7. 1967, vzreditelj LD Mala 'Gora.

Gero JRGki 3426 — Cedra Dobropoljska JRGki 4874, leglo 19. 7. 1967, vzreditelj LD Dobropolje.

Davor JRGki 4081 — Beka Krimška JRGki 3131, leglo 14. 7. 1967, vzreditelj Henrik Buh, Mokronog 44.

Boj JRGki 4845 — Bistra JRGki 3060, leglo 28. 6. 1967, vzreditelj Ferdo Setrajčič, Ljubljana, Langusova 41.

Divko JRGki 4127 — Obla Travnogorska JRGki 3138, leglo 5. 6. 1967, vzreditelj Janez Jereb, Račeva 14, p. Žiri.

#### Posavski goniči:

Liso RMGp 1617 — Lasa JRGp 5398, leglo 9. 7. 1967, vzreditelj LD Mala gora.

Ago Podvinski R'GMp 644 — Divna JRGp 3781, leglo 3. 7. 1967, vzreditelj Janko Izlakar, Podšentjur 12, Litijska.

Iri JRGp 6305 — Valda JRGp 4823, leglo 18. 5. 1967, vzreditelj Ivan Mavrin, Šmarje.

Liso RMGp 1617 — Flora Podvinska JRGp 4607, leglo 23. 6. 1967, vzreditelj Stane Tavčar, Tacen 48, p. Sentvid pri Ljubljani.

Kinološka zveza Slovenije



»Visoka preža«

## ŠALIVE

### Na petelina

Andrej in Marjan sta se zmenila, da gresta v soboto na petelina. Pa pride v soboto popoldne Marjan iz mesta še enkrat vprašat, če gresta kljub kislemu vremenu. Andrej, ki je bil podkovan v lovski latinščini in šaljivec, mu odvrne: »Seveda greva, saj vidiš, da mi žena že pripravlja večerjo in naboje.« Marjan res vidi na mizi razne okusne stvari in steklenico mleka, pa vpraša: »Kaj, boš vzel s seboj mleko namesto vina?« »Seveda,« odvrne Andrej, »ali ne veš, da moraš na petelina le z mlekom in kruhom, da te ptič ne zavoha.« Hm — si misli Marjan, tega še nisem slišal, morebiti ima prav in zadovoljen odbrenči s fičkom domov, da pripravi vse, kar treba. Doma ni imel pripravljenega še ničesar, pa išče naboje in bega sem in tja. Tedaj se vrne žena z mlekom in svežim kruhom. Marjan vesel pobaše vse skupaj v nahrbtnik in fičko že skaklja nazaj k Andreju. Ta se je medtem oskrbel z obilno jedajo in dobro mero vina. Čez kako uro se Marjan zadovoljen vrne in oba takoj odrineta. Odločila sta se, da prespita oziroma da počakata ugodne ure v opuščeni drvarski koči. Ker je bil še velik dan, odložita svoja nahrbtnika in gresta vsak na svojo stran pogledat po lovišču in zalo-

žit kako solnico. Prvi se v kočo vrne Marjan in ker je bil vedno lačen, se takoj spravi nad večerjo. Medtem stopi v kočo Andrej in ko vidi, kako se lovski tovariš muči z mlekom in kruhom, plane v silovit smeh. Ker Marjan ni vedel, čemu se Andrej smeje, še njega posili smeh. Smeh je pa nalezljiv in tako sta prešla v krohot, dokler se Marjan že v solzah ni toliko utišal, da je mogel vprašati Andreja, kaj je smešnega. Ta pa v še večji krohot in Marjan je moral precej časa čakati, da je Andrej prišel do sape, pokazal na mleko in pojasnil: »Veš, tisto mleko pri meni na mizi je bilo pripravljeno za sosedo, pa sem se malo pošalil.« Tedaj sta znova planila v smeh, ki se je polegel šele, ko je Andrej privlekel na dan gnjat in vino. Temeljito sta pospravila okusno večerjo in ker pršut dela žejo, obilno zalivala, medtem vedno bolj živo govorila in končno pela in prepevala: »Ko psi zalajajo...« Petelin je tisto jutro v Srnjaku nemoteno pel svojo pesem, tok, tok, tok... ter zadovoljno vozil kočijo po dolgi bukovi veji...

Čič

### Iz slovaškega lovskega koledarja, »Magazin pol'ovnika 1967«

Jazbec: Kako si dobil stanovanje? Jež: Ti menda ne poznaš pravljice o ježu in lisici. Bil sem pri lisici kot podnajemnik in potem sem dobil njeno stanovanje. Pouk: Beri basni!

Srna je rekla svoji prijateljici: — Joj, kakšno krasno rogovje ima tvoj soprog! Kje ga je dobil? — Jaz in merjasec sva mu ga nasadila. — Pouk: Bodi previden s srnami!

Slonica je zmerjala svojega soproga, ki se je po prekrokaní noči vrnil domov v živalski vrt. — Nesramnež, kje si bil vso noč? — Na obisku pri prijatelju, — se je opravičeval slon. — Pa kako je ime temu tvojemu prijatelju? — Bar Slon, — je odgovoril slon.

Konj je potožil svojemu prijatelju: — Veš, moja kobila me je zapustila. — Joj, joj! Zakaj? — Odšla je z nekim Fiatom. Zabusila mi je, da se je naveličala življenja samo z eno konjsko silo. —

Ž. P. — Iz slovaščine prevedel D. Š.

### Zajec z jabolki

Pred kakimi 30 leti je imela medvoško lovišče v zakupu trojica petičnih lovcev. Lepe jesenske sobote popoldne so se v lovskem domu na idiličnem Tehovcu zbrali številni lovci za lov drugega dne. Ob cvičku so najprej obdelali načrt za lov, nato pa še marsikatero uganili.

Ko je sonce zašlo za Osolnikom, si je dobričina Korl zaželel, da bi na večer počakal zajca. Lenart kot vodja lovov mu je brž ustregel in ga peljal k bližnji njivi kraj gozda. V mraku je zagrmel Korlov strel in vsa lovska družba je čakala pred domom, da Korl prinese plen. Toda prinesel je zgolj jalov izgovor, da zajec sicer ni obležal, pač pa da je komaj odšel od gozda, kjer je gotovo obležal. Med pogostimi požirki cvička in krepko latinščino sta vodja lovov Lenart in šaljivec Pepe, ki nikoli ni pozabil na bariglico vina, skovala načrt, kako bo Korl zjutraj zanesljivo našel zajca. Lenart je namreč prejšnji večer ustrelil zajca, ki sta ga s Pepetom napolnila z drobnimi jabolki in trebuh lepo zašila. Lenart ga je zjutraj odnesel v bližino večernega prizorišča. Medtem je Pepe »dvignil« Korla iz postelje in trojica je šla iskat zajca, Lenart je Korla tako vodil, da je kmalu ugledal svoj plen in vzkliknil: »Gledi ga zajca, ma sem vedu, da sem ga zadev.« Zadovoljno ga je dvignil in jo vesel mahnil proti lovskemu domu, kjer so ga pričakovali tovariši in mu hrupno čestitali. Namen je bil, da Korl takega zajca odnese domov. Toda tik pred odhodom se Korl spomni, da bi bilo treba zajca iztrebiti in krvavo delo naloži Lenartu. Hočeš nočeš je ta ubogal starejšega lovca in brž prerezal trebuh na steni visečemu zajcu. Vsi so prasnili v smeh, ko so se jabolka strkljala po tleh. Osuplega Korla pa je nekdo hotel prepričati, da se je zajec prenajedel jabolk, pa mu je počil želodec. Korl je še do druge nedelje mislil, da so mu zagodli z njegovim zajcem, dokler tega dne na lovu ni zvedel resnice. Zato si je nekoliko izposodil Lenarta in Pepeta, vendar ju zlasati ni mogel, ker sta bila tedaj že oba plešasta. Pri tem je nekdo Korla opomnil: »Slabo si ravnal, ker nisi vzel domov celega zajca. Lahko bi hkrati imel še jabolčni kompot!« Dobričina Korl že 29 let čaka zajce v večnih loviščih.

Podjelovčan

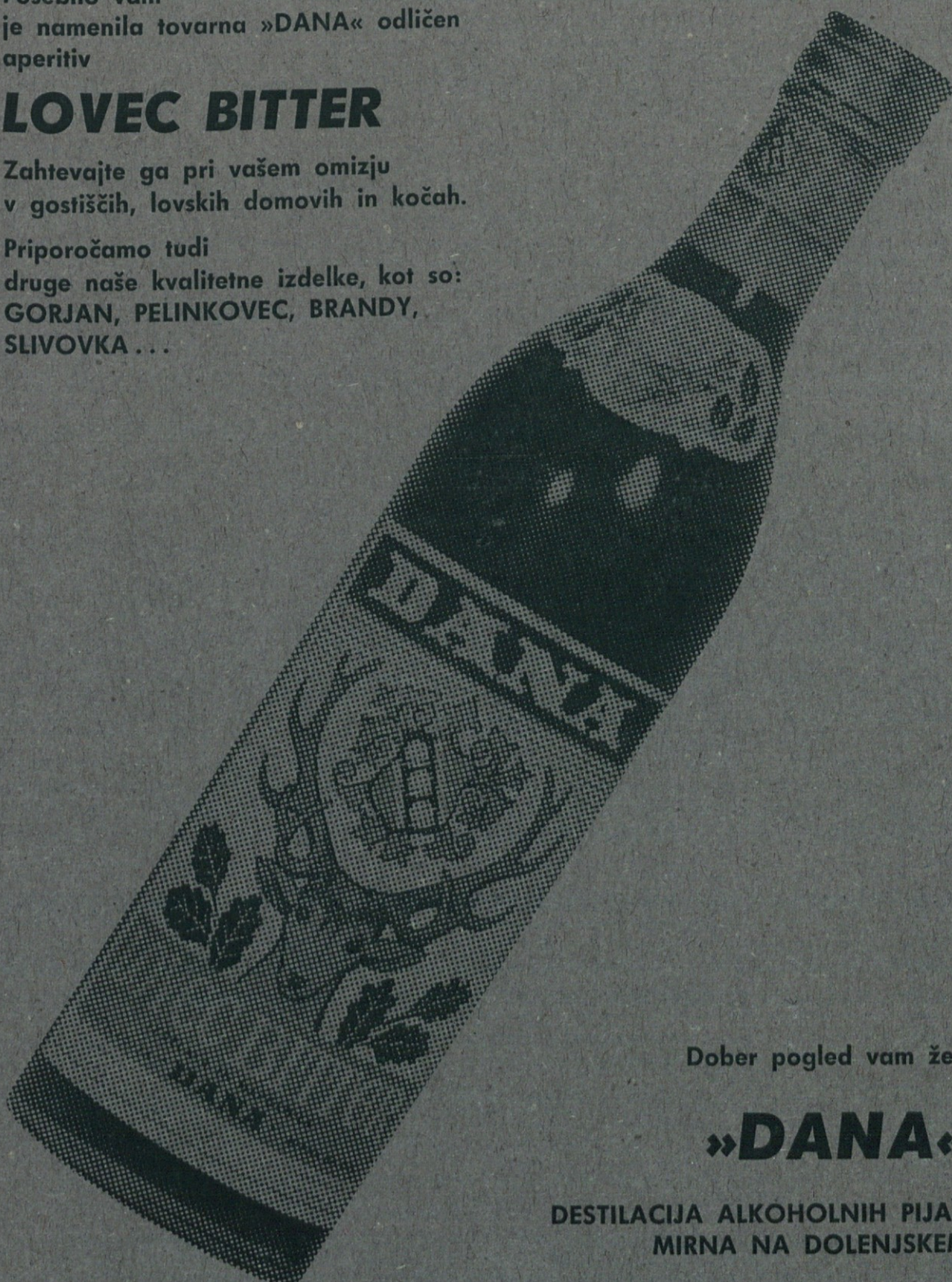
# Lovci!

Posebno vam  
je namenila tovarna »DANA« odličen  
aperitiv

## LOVEC BITTER

Zahtevajte ga pri vašem omizju  
v gostiščih, lovskih domovih in kočah.

Priporočamo tudi  
druge naše kvalitetne izdelke, kot so:  
GORJAN, PELINKOVEC, BRANDY,  
SLIVOVKA...



Dober pogled vam želi

»DANA«

DESTILACIJA ALKOHOLNIH PIJAC  
MIRNA NA DOLENJSKEM



ZALOŽBA  
MLADINSKA KNJIGA

Na Slovenskem že dolgo  
pričakovana zbirka

ILUSTRIRANA  
ENCIKLOPEDIJA

# ŽIVALI

sesalci – ptiči – ribe –  
plazilci – dvoživke – žuželke  
– nižje živali

7 knjig velikega formata  
2000 fotografij  
od teh 1000 barvnih  
2000 strani besedila

Naročite se na zbirko

ILUSTRIRANA  
ENCIKLOPEDIJA ŽIVALI

in na knjigo

RAZVOJNE POTI  
ŽIVALSTVA

pri svoji lovski družini!



**Zahtevajte v knjigarnah barvne prospekte!**

„... V knjigah te zbirke je dosežen vrhunec tega, kar je mogoče o živalih podati v knjižni obliki. Poglavitni poudarek je na slikovnem gradivu, ki je najmodernejšo, saj sloni na barvni fotografiji. Le-to nudi veliko novega celo ožjim strokovnjakom. Z ILUSTRIRANO ENCIKLOPEDIJO ŽIVALI bo človek, ki se zanima za bogastvo, posebnosti in lepote živega sveta živalskega tipa, dobil najsodobnejši priročnik živalstva, namenjen in dostopen najširšim krogom bralcev...“

Akademik, prof. dr. Jovan Hadži  
Iz predgovora k zbirki

Posamezne knjige v zbirki so napisali svetovno priznani strokovnjaki z različnih področij znanosti o živalih.

V uredniškem odboru slovenske izdaje tega edinstvenega dela so dr. Marko Aljančič, prof. Zmago Bufon, dr. Matija Gagala, dr. Lili Istenič, dr. Janez Matjašič, dr. Anton Polenec, dr. Boris Sket, prof. Borut Žener in prof. Silvester Škerl, ki so hkrati tudi prevajalci posameznih knjig zbirke.

V PREDNAROČILU vam nudimo kompletno ILUSTRIRANO ENCIKLOPEDIJO ŽIVALI (format 21,5 × 28 cm) za 700 N din.

Ta znesek lahko odplačate v 20 rednih mesečnih obrokih po 35 N din.  
Prva knjiga zbirke izide septembra 1967.

Hkrati z zbirko sedmih knjig o živalih bo založba izdala tudi izvorno delo uglednega znanstvenika, akademika, prof. dr. Jovana Hadžija:

## RAZVOJNE POTI ŽIVALSTVA

Njegovo delo smiselno dopolnjuje izredno obsežno stvarno gradivo, kakršnega v sliki in besedi nudi bralcu naša zbirka.

Cena te knjige (več kot 300 strani v enakem formatu kot Ilustrirana enciklopedija živali) je v prednaročilu 40 N din (2 mesečna obroka po 20 N din). Založba Mladinska knjiga je že poklonila prvemu in stotemu naročniku kompletno zbirko zastoj. Enako presenečenje čaka še tisočega naročnika. Pohitite z naročilom. Naklada je omejena.